

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K 21267

H A R I D U S M I N I S T E E R I U M I

1936/37 a. tegevuse

a r u a n n e .

PEM 21267

37.091 + 37.304

AH 19

AMERICAN
MUSEUM OF
NATURAL HISTORY

HARIDUSMINISTEERIUM.

I.

1. Ministeeriumi organisatsioon.

Haridusministeerium kujunes Haridus- ja sotsiaalministeeriumi lahutamise teel kaheks iseseisvaks ministeeriumiks - Haridusministeeriumiks ja Sotsiaalministeeriumiks, mis toimus 1935/36 ja 1936/37 tegevusaasta vahetusel Valitsemise korraldamise seaduse muutmise ja täiendamise seaduse (RT 22 - 1936) põhjal. Uus Haridusministeerium algas seega oma tegevust 1. aprillist 1936 ja 1936/37. a. oli selle uue ministeeriumi esimeseks tegevusaastaks.

Haridusministeeriumi asutamisel olid Valitsemise korraldamise seaduse muutmise ja täiendamise seaduses (RT 22 - 1936) ette nähtud selle ministeeriumi ülesanded järgmiselt: rahvahariduse ja kutseoskuse alade juhtimine, korraldamine ja järelevalve teostamine; õppe- ja kasvatustöö juhtimine; õppejõudude ettevalmistamine; rahva vaimu- ja kehakultuuri arendamise eest hoolitsemine; kultuurilise loomingu edendamine ja kultuuriasutiste tegevuse kooskõlastamine ja hõlbustamine ning kultuuriväärtuste kaitsmine ja populariseerimine; noorsoo kasvatus ja haridusliku isetegevuse edendamine.

Haridusministeeriumi organisatsioon oli ministeeriumi asutamisel ja tegevusaasta algul järgmine: ministeeriumi Kantselei, Teaduse ja Kunsti Osakond, Koolivalitsus ja Kutseoskuse Osakond. Nende osakondade ja valitsuse ülesanded

jäid üldiselt samadeks, mis olid neil Haridus- ja sotsiaalministeeriumis, samuti ei muutunud ka ministeeriumi Kantselei ülesanded, sest Valitsemise korraldamise seaduse § 36¹⁴ (RT 22 - 1936) järgi on kõikide ministeeriumide kantseleide ülesanded ühtlased.

Kutseoskuse Osakonna ülesanded suurenesid ja täienesid tegevusaastal (arvates 1.augustist 1936) Valitsemise korraldamise seaduse muutmise seadusega (RT 56 - 1936), mille §42 põhjal kuulub sellele osakonnale ka põllumajandusliikude kutsekoolide tegevuse korraldamine, juhtimine ja järelevalve. See muudatus teostati selleks, et koondada põllumajandusliikude õppeasutiste juhtimine Haridusministeeriumi alla ja edendada seega õppe- ja kasvatustööd ühe keskasutise poolt. Vabariigi Valitsuse 1936.a. 2.juuli otsusega (RT 66 - 1936) toodi üle Põllutööministeeriumi alluvusest Haridusministeeriumi alluvusse, arvates 1936.a. 1.augustist, kõik põllumajanduslikud kutsekoolid ühes vastavate põllumajapidamistega (riigimõisatega).

Seega teostus sel tegevusaastal täies ulatuses eelmisel tegevusaastal osalt läbiviidud reform põllumajandusliku kutsehariduse juhtimise alal.

Kuna ühes põllumajandusliikude kutsekoolidega toodi üle Haridusministeeriumi alluvusse ja valitsemisele hulk põllumajapidamisi ja ka varem oli Haridusministeeriumi valitsemisel koolide põllumajapidamisi, peamiselt kutsekoolide juures, siis osutus vajalikuks asutada Kutseoskuse Osakonna juures nende põllumajapidamiste ligemaks juhtimiseks koolide põllumajapidamiste amet. See on teostatud sel tegevusaastal Riigivanema poolt antud Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna koolide põllumajapidamiste ameti asutamise

määrusega (RT 67 - 1936), mis hakkas kehtima 15.augustist 1936. Selle määruse järgi on asutatud ameti ülesandeks: riigi poolt ülalpeetavate kutsekoolide põllumajapidamiste valitsemine ja järelevalve teostamine; nende põllumajapidamiste arendamise kavade koostamine ja tegevuse edendamine kooskõlas koolihuvidega ning põllumajanduse üldiste sihtide ja eluliste vajadustega; nõu ja juhataste andmine nende põllumajapidamiste juhatajaile ja teistele teenistuses olevatele isikutele; järelevalve teostamine kutsekoolide ülalpidajaile kasutamiseks antud põllumajapidamiste üle.

Noorsoo organiseerimise seadusega (RT 82 - 1936) asutati Haridusministeeriumi juurde Noorsoo Osakond, mis algas oma tegevust 1.novembrist 1936. Selle seadusega pandi ministeeriumi ja uue osakonna peale suuri ja laiaulatuslikke ülesandeid noorsoo isetegevuse edendamise ja kasvatusse süvendamise alal.

Noorsoo Osakonna asutamine oli tarvilik selleks, et juhtida, edendada, ühtlustada ja süvendada kavapäraselt ja sihikindlalt olemasolevate ja seaduse põhjal ellukutsutavate noorsoo-organisatsioonide tegevust riiklikkude sihtide ja kasvatuslikkude põhimõtete järgi eesti rahva elulistes huvides ning teostada noorsoo tegelikku organiseerimist ja noorsoo-organisatsioonide tegevuse arendamist.

Seega tegevusaasta teiseks pooleks kujunes Haridusministeeriumi organisatsioon järgmisena: ministeeriumi Kantselei, Teaduse ja Kunsti Osakond, Koolivalitsus, Kutseoskuse Osakond ja selle juures asuv koolide põllumajapidamiste amet, Noorsoo Osakond.

2. Ministeeriumi Kantselei.

Ministeeriumi Kantselei tegevus toimus 1936/37 tegevusaastal sellekohas-

te seaduste ja määruste ning kujunenud korra ja põhimõtete alusel. Kuna Kantselei tegevuse põhimõtted ja kord on osutunud otstarbekohaseiks ja elunõudeile vastavaiks, siis ei ole tegevusaastal sel alal toimunud suuremaid muudatusi.

Ühenduses Haridus- ja sotsiaalministeeriumi jaotamisega kaheks iseseisvaks ministeeriumiks ja Haridusministeeriumi organisatsiooni kujundamise ja kujunemisega oli ministeeriumi Kantseleil erakorraliselt palju tööd, sest tööde tegemist ja vastavate kavade valmistamist sellel alal toimetas Kantselei.

Ministeeriumi Kantselei poolt toimetatava ametliku ajakirja "Haridusministeeriumi Teataja" alal toimus tegevusaastal mitteametliku osa sisukorra täiendamine, mille tagajärjel 1937.a. nr.1 alates on selles ajakirjas ilmunud rohkem andmeid ja teateid haridusasutiste alalt. Sellega on kujunenud see ajakiri veel enam mitmekesisemaks ja mitmekülgsemalt kasutatavaks õppejõudude ja haridustegelaste poolt.

Ministeeriumi valitsuse, osakondade ja Kantselei tegevuse alal suurema kontakti ja püsivama ühistöö saavutamiseks ühiste üldsihtide ja põhimõtete järgi pandi tegevusaastal maksma Haridusministri poolt Haridusministeeriumi valitsuse, osakondade ja Kantselei tegevuse kooskõlastamise alused ja kord.

Teenete tunnustamise võimaldamiseks koostati Kantselei poolt ja pandi maksma Haridusministri poolt Ametnikkude, teenijate, õppejõudude ning kultuur-, noorsoo- ja seltskonnategelaste teenete tunnustamise alused ja kord, mille järgi teenete tunnustamise eesmärgiks on hinnata Haridusministeeriumi poolt ametnikkude, teenijate, õppejõudude ning kultuur-, noorsoo- ja seltskonnategelaste tegevust, tunnustada

nende teeneid ning avaldada neile seega lugupidamist, austust ja tänu tehtud töö eest ühiskonna, rahva ja riigi huvides.

3. Ministeeriumi majandusala.

Ministeeriumile alluvate asutiste majapidamine on arenenud tegevusaastal tõusu suunas. Asutiste majapidamiste tulud on üldiselt suurenenud; on täiendatud inventari ja seadeid, korrastatud olevaid hooneid ja ehitatud juurde uusi lubatud krediitide piirides.

Kutseoskuse Osakonna koolide põllumajapidamiste ameti asutamisega läks põllumajapidamiste ligem juhtimine Kantseleilt üle sellele ametile. Sel põhjusel antakse ülevaade põllumajapidamiste korraldamisest ja saavutistest sellel alal selle ameti aruande osas.

Selle üleminekuga ei vähenenud aga Kantselei senised ülesanded majandusalal, sest üle läksid sellele ametile peamiselt need uued põllumajapidamised, mis toodi Haridusministeeriumi alluvusse Põllutööministeeriumi alalt. Ministeeriumile alluvate riigiasutiste arvu suurenemisega kasvas koguni Kantselei tööhulk.

Et kooskõlastada ministeeriumi Kantselei ja koolide põllumajapidamiste ameti tegevust majandusalal, pandi tegevusaastal maksma Haridusministri poolt Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna koolide põllumajapidamiste ameti tegevuse alused, milledes on ette nähtud Kantselei ja nimetatud ameti koostöö põhimõtted ja kord ja millede järgi see koostöö on olnud püsiv, tihe ja kaasaaitav kogu majandusala ja põllumajapidamiste arengule.

A. Kurvits

II.

TEADUSE JA KUNSTI OSAKOND.

1. Tegevuse üldine areng
ja teaduslik töö.

1936/37. tegevusaastal tuli Teaduse ja Kunsti Osakonnal lahendada

kõrgema tehnilise hariduse korraldamise küsimus, millist küsimust on arutatud ja kaalutud igakülgsest ligi 15 aastat.

Tartu Ülikooli juurde asutatud tehnikateaduskonnast loodi iseseisev tehnika ülikool - Tallinna Tehnikainstituut asukohaga Tallinnas. Selleks tuli välja töötada Tartu Ülikooli seaduse muutmise seaduse eelnõud, Tallinna Tehnikainstituudi seaduse eelnõu, Tallinna Tehnikumi elluviimise muutmise ja täiendamise määrus, Riikliku Katsekoja seadus, Tallinna Tehnikainstituudi õppejõudude ja eripalgaliste teenijate tasude seadus ning Tartu Ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna keemiaosakonna likvideerimise määrus.

Eelnimetatud seadused andis härra Riigivanem dekreedina ja nende alusel asutati Tallinna Tehnikainstituut Tallinnas - Kopli end. Vene-Balti tehaste hoones.

Ühenduses Muinsuskaitse inspektori ameti loomisega, töötati välja ja pandi maksma uus Muinasvarade kaitse seadus, mis sisaldab ka 1926.a. antud määruse norme (RT 47 - 1926).

Eesti kirjanduse ja rahvuslikele ning kodumaiste teaduste edendamiseks ja kirjanduslikele ning teaduslikele teostele väljaandmise soodustamiseks ja propageerimiseks loodi sihtasutis "Eesti Raamatufond" ja selle organid.

Teaduslikele ja kõrgemate õppeasutiste õpperaamatute kirjastamiseks asutati erifond ja pandi maksma vastav korraldus 25.XI 36, mille abil on võimalik teostada tarvilikele eestikeelsete õpperaamatute ja rahvuslikele teadusi käsitlevate

teoste kirjastamist ning autoriseeritud loengustenogrammide paljundamist.

[Tartu Ülikooli ja tema juures asutatud akadeemiliste seltside, organisatsioonide ning Eesti teadlaste teadusliku töö tulemusena tuleb mainida nende rahvuslike või kodumais- te teaduste kiiret arenemist, mis on ühenduses Eesti rahva vaimse ja ainelise kultuuriga.]

2. Eesti Kultuurkapital on tegevusaastal jatkanud teadus- likkude ja üldkultuuriliste asutuste ja ettevõtete ning kul- tuurtegelaste toetamist nende loovkultuurilises tegevuses. Pea- le selle on määratud Kultuurkapitali üldtuludest 10%-ne osa (34.200.-) pensionideks, mida saavad vanad ja töövõimetud kul- tuurtegelased ja nende perekonnad Kultuurtegelaste Pensioni- kassa kaudu.

Kultuurkapitali Nõukogu pidas ^{tegevus} ~~aruande~~ aasta jooksul 4 üldkoosolekut. Eelarvekomisjoni koosolekuid peeti 2. Nõuko- gus on arutusel ja otsustamisel olnud terve rida asju, neist ^{küsimisel olid} tähtsamad: sihtkapitalide esinduskogude koosseisude kindlaks- määramine järgnevas 2 aastaks, kehakultuuri aluste ja sihti- de selgitamine, eriti õpilaste ja üldse noorsoo kehalise ja vaimse arendamise huvide seisukohalt, kultuuriliste teenete märgi kujundamise ja selle märgi statuudi koostamise küsimus.

1936/37.a. kestel on laekunud Kultuurkapitali tulused: Kultuurkapitali seaduse põhjal kr.342.000.-, kapitali oma tu- lused üle 8.000.- krooni. Võrreldes eelmise eelarveaasta tulu- dega on ^{tegevus} ~~aruande~~ aastal Kultuurkapitali tulud suurenenud (9,7%).

Kirjanduse Sihtkapital. Tegevusaasta jooksul on siht- kapitali tarvitamissummadest kulutatud 32.130.- krooni. Sel- lest on 13.000.- krooniga toetatud kirjandusliku ajakirja "Loomingu" väljaandmist. Samuti on püütud loovkirjanikke va-

bastada ainelistest raskustest ja võimaldada neile paremaid ^{toetamis} ~~toetamis~~ tingimusi, toetades neid perioodiliste summadega (14.220.- kr.) ja haiguste puhul. Ka andekail noorkirjanikel on soodustatud nende ande arendamist kodumaiste stipendiumide ja ühekordsete toetuste näol (1600.- kr.). Kirjandusloo alal tegutsevaid ühinguid on toetatud kirjanduslooliste uurimuste teostamisel 400.- krooniga.

Helikunsti Sihtkapitalile on 1936/37.a. eelarvetega antud tarvitamissummadeks 31.850.- krooni. Muusikaorganisatsioon (Eesti Lauljate Liitu, Eesti Akadeemilist Helikunstnike Seltsi, Tallinna Töölismuusika Ühingut, Muusikamuuseumi Ühingut, Tartu Helikunsti Seltsi ja Tallinna Eesti Kammermuusika Seltsi) on toetatud kokku 12.000.- kr. Isikuile on antud toetusi helitööde ostude, autasude, ~~ja~~ stipendiumide ja toetuste näol 6.500.- kr. Peale selle on antud toetusi andekamaile õpilastele muusikakoolide kaudu ja otseselt 4.500.- kr. ning andekust ja edasipüüdmist avaldanud isikuile välismaal enese täiendamiseks 3.000.- kr. Ühekordsete väiksemate summadega on toetatud veel haigeid muusikuid ja surnud muusikute leski.

Helitööde kirjastamiseks on antud eelarve järgi 3000 kr. Selle summa arvel on kirjastatud 12 heliteost.

On töötatud välja ja esitatud Härja Riigivanemale "Riigivanema muusika-auhinna määrus", mis näeb ette Riigivanema nimelise auhinna asutamise Eesti loovmuusika ergutamiseks ja väljapaistvalt andekate helikunstnikkudele täiendamise võimaluste loomiseks.

Kujutava kunsti Sihtkapitalile on tegevusaastal määratud 28.720.- kr., sellest suurem summa 10.500.- kr. on kasutatud kunstnikelt tööde ostmiseks ja tellimiste andmiseks. Kodumaa stipendiume on antud 4 nooremale ja andekamale kunstnikule ja välisstipendiume on määratud kahele 250.- kr. ja

950.- kr. ~~suuruses~~. Peale selle on ühekordseid stipendiume saanud kunstikooli õpilased kunstikoolide kaudu 1000 kr. ulatuses. Autasudeks kunstnikele nende tähtpäevade puhul on kulutatud 1250.- kr. Ostetud on 53 tööd 8.490.- krooni väärtuses, mis suuremalt jaolt on paigutatud koolidesse ja teistesse avalikesse ~~kohtadesse~~ ^{antustesse}. Kunstiorganisatsioonid on toetatud 1.750.- kr.-ga.

Kunstinäitusi on olnud tegevusaastal üsna rohkesti. Nii on korraldatud kaks sihtkapitali kunstinäitust, Läti Kunstinäitus ja Itaalia Graafikanäitus Kunstihoones. Näitusi külastas 13.512 inimest. Peale kohapealsete näituste korraldati veel Eesti Kunsti-välisnäitus Riias. See välisnäitus tuleb lugeda eriti õnnestunuks nii aineliselt kui ka külastajate arvu poolest. Näitusel müüdi 15 tööd, ümmarguselt 4.000.- kr. eest.

Edasi tuleks nimetada sihtkapitali valitsuse poolt korraldatud Toompea lossi Valge saali nelja seinamaali kavandite võistlust, kus premeeriti kunstnik A.Janseni kavandid.

Näitekunsti Sihtkapitali alal 1936/37. a. tuleb tähtsamana märkida üleriikliku teatritegelaste seminari korraldamist 160 näitleja osavõtul ja provintsi teatrite etenduste korraldamist Tallinnas, millega laiematel ringkondadel avanes võimalus tutvuda Eesti teatri tasemega.

Tegevusaasta jooksul on sihtkapital kulutanud kr.32.390 sellest suurem osa läks provintsiteatritele toetuseks. Kolm suuremat provintsiteatrit Ugala, Endla ja Narva teater said eelarve aasta jooksul toetust ä 6.000.- krooni ning riigi eelarve korras ä 5.000.- krooni. Toetusi on saanud ka Valga, Kuressaare ja Võru teatriorganisatsioonid ja Noorsooteater kokku 7.590.- krooni.

Tegevusaasta jooksul on antud stipendiume täiendamis-

reisideks ja õppeülesanneteks.

Kehakultuuri Sihtkapitali 1936/37. tegevusaasta langes ühte Berliini olümpia mängudega 1.-16.VIII 36, mis puhul kujunes ka Sihtkapitali tegevus ülesannete poolest ulatusrikkamaks.

Eesti esines olümpiamängudel 53 liikmelise meekonnaga, nendest 37 võistlejat, kusjuures võisteldi: kergejõustikus, maadluses, tõstmises, poksis, ujumises, korvpallis, jollisõidus ja aerutamises. Edukamaks kujunes Eestile maadlus: raskekaalus Kristjan Palusalu tuli olümpiavõitjaks, tuues Eestile kuldmedalid nii vabamaadluses kui ka kreeka-rooma maadluses. Peale selle saavutati üks hõbe- ja 2 pronksmedalit. Poksis saavutati hõbemedal.

Seega kujunes Eestile osavõtt Berliini olümpiamängudest silmapaistvalt edukaks, tulles rahvuste paremus-järjekorras 14.kohale, võrreldes agarahva üldarvuga - esikohale.

1936/37.a. palgati igasse maakonda spordiinstruktor-organisator, kes on kohapealseks tööjõuks spordi- ja kehalise kasvatuse arendamisel ja organiseerimisel. Instruktorite poolt on korraldatud kursusi 144 kohas üle 6700 osavõtjaga, milleks on kulutatud ühes instruktorite tasudega 12.000.- kr. Spordiorganisatsioonid on toetust saanud kokku 6.200.- kr. Üldse on sihtkapitalile 1936/37.a. eelarvetega määratud tarvitamissummadeks 21.760.- kr.

Ajakirjanduse Sihtkapitalile on tegevusaastal määratud 7.050 kr. Sellest on antud Eesti Ajakirjanike Liidule 2.000.- kr. esinduskuludeks välisajakirjanike vastuvõttudel; Eesti Ajakirjanikkude Liidu juure asutatud ajakirjanike edasiõppimise fondi alusvaraks on määratud 1000.- kr- Edasi on

toetatud väiksemate summadega ajakirjanikke ja nende perekondi haiguse ja surma korral.

Kultuurkapitali Vabariigi Valitsuse käsutusse jäävasse ossa on 1936/37.a. eelarvetega määratud tarvitamissummadeks 153.900.- kr., mida on kasutatud peamiselt suuremate üleriiklikkude teaduslikkude asutuste, muuseumide, muusika ja kunstikoolide ning teistele üldkultuuriliselt tähtsatele seltsidele ja asutustele ~~asutuste~~ ülalpidamiseks, teaduslikkudeks uurimusteks ja teaduslikkude raamatute ja muude väljaannete kirjastamiseks.

Tegevusaastal on kulutatud 49.000.- kr. teaduslikkudeks uurimusteks ja uurimuste trüki avaldamiseks järgmiste asutuste ja organisatsioonide kaudu: Õpetatud Eesti Selts (~~h~~astaraamatud 1935 ja 1936, Toimetused XXX ja XXXI, kirjad V, ja EFA, Aasta ülevaade 1932, Seltsi 100.a. juubeli väljaande jaoks); Loodusuurijate Selts (Eesti geoloogiline ja kvartäärgeoloogiline ülevaatekaart, Eesti aluspõhja geoloogiline kaart ja "Eesti Loodus"); Eesti Kirjanduse Selts (ajakiri "Eesti Kirjanduse", koguteos "Eesti" köidete - "Viljandimaa" ja "Läänemaa", populaarteadusliku kirjanduse sarjade "Elav Teadus" ja "Suurmeeste elulood" ja prof. A.Saareste eesti keeleatlasi väljaandmiseks); Akadeemiline Emakeele Selts (ajakiri ~~ja~~ "Eesti keel" ja murdeuurimistööd); Akadeemiline Ajaloo Selts ja Eesti Neuroloogia Selts. Peale selle on toetust antud mitmele väiksemale organisatsioonile teaduslikuks tööks.

Teaduslikkude ürituste kõrval on toetatud üldkultuurilisi asutusi, nagu Sihtasutus "Eesti Rahva Muuseumi", Narva ja Pärnu muuseumid ning Eesti Rahvaluule Arhiivi - kogusummas 9.000.- kr.-ga, Eesti Haridusliitu 4.250.- kr., Ülemaalist Eesti Noorsoo Ühendust 2.000.- kr., Vene Haridus-

ja Heategevate Seltside Liitu ja Vene Õpetajate Liitu (odavate õpperaamatute kirjastamiseks) ning teisi vähemaid organisatsioone. Oma tegevuse arendamiseks ja ülalpidamiseks on saanud toetust: Tartu Kõrgem Muusikakool 13.000 kr., Tallinna Kunstimuseum 5.000.- kr., Eesti Bibliograafia Asutus ja Kultuurlooline Arhiiv - kokku 9.750.- kr. Kodukaunistamise Hoogtöö Peakomiteele on määratud toetust (2.000.-) kodukaunistamise aktsiooni läbiviimiseks. Tegevusaastal peetud V Soome-Ugri Kultuurkongressi korraldamiseks on määratud, varem antud summale (20.000.- kr.) veel 10.600.- ^{kr.} Osavõtt kongressist kujunes silmapaistvalt elavaks, mis omab eriti suure tähenduse hõimusuhte arendamisel.

Eesti Kunstimuseumi hoone ehitusfond, mida täiendatakse pidevalt Kultuurkapitalist osamaksudega, on suurenenud ühes %ga ca 29.000.- kr. võrra.

3. Kultuurpropaganda fondi on tegevusaasta jooksul laekunud üle 7.000.- kr., millest on kulutatud 3.864.- kr. Selle summa abil on toetatud järgmisi üritusi Eesti tutvustamise otstarbel välismaal: 1) propaganda-kirjanduse soetamist (dr. O.Loorits'a ingliskeelse teose eesti rahvaluulest ja müto- loogiast jaoks 1.500.- kr., Aino Tamm'ele eesti rahvalaulude väljaandmiseks tähtsamates Euroopa keeltes, J.Severjan'ile M.Underi luuletuskogu "Eelõitsengu" venekeelseks väljaandeks); 2) on toetatud näituste korraldamist: Ed.Viiralt'i tööde näitust Helsingis 600.- kr.-ga ja Eesti Rahvaluule Arhiivile eesti rahvatantsuse materjalide väljapanemiseks rahvusvahelisel rahvatantsude näitusel Pariisis. Peale selle on antud vähemaid summe eesti teadlastele reisikuludeks rahvusvahelistest kongressidest osavõtmisel.

4. Kultuurtegelaste Pensionikassa.

Teisel tegevusaastal tuli korraldamisele kassa majanduslik külg edaspidisele tegevusele stabiilse aluse loomiseks. Selektee-riti kassa liikmeskonna koosseisu, kõrvaldades koosseisust liikmed, kes omi kohustusi kassa vastu ei täitnud.

1.aprilliks 1937.a. oli kassal 422 liiget, kes 1936/37. a. maksis liikmemaksudeks kr.18.500.-, pensionääre - 75, kellele makseti pensione kr.39.000.- Kultuurkapitalist on antud toetust kr.34.200.-. Uusi pensionääre tuli juure 18. Liikmeskonnast suri 7 liiget, pensionääre - 7.

5. Tartu Ülikool.

Tallinna Tehnikainstituudi asutamise ja Tallinna kustutati tehnikateaduskond Tartu Ülikooli teaduskondade loetelust, mis ajast peale Ülikool töötab jälle seitsme teaduskonnaga. Vastavalt sellele kustutati kõik tehnikateaduskonnaga seotud õppe- ja abijõudude kohad Ülikooli koosseisust. Uuesti asutati ehitusõpetuse dotsentuur põllumajandusteaduskonda ja ühendati orgaanilise ja füüsikalise keemia professorid üheks keemia dotsenduuriks. Määrusega 11.sept.1936 suleti matemaatika-loodusteaduskonna keemia-osakond ja lõpetati diplomite väljaandmine, arvates 1.okt.1936. Selle asemel korraldati õppetööd keemia laboratooriumites kokkuleppel Tallinna Tehnikainstituudiga endistele keemia üliõpilastele.

Õigusteaduskonna majandusteaduse osakonna uue, eelmisel aastal maksmapandud, nelja-aastase kestusega õppekava rakendamiseks rajati uusi asutisi - seminare. Täiendati õigusteaduskonna enda asutisi haldusteaduste seminari asutamisega ning püstitati nõue kvalifitseeritud abijõudude ametiseseadmiseks. Arstiteaduskonnas asutati rakendusfarmatsiia instituut, filosoofiateaduskonnas - slaavi filoloogia seminar ja juuditeaduste seminar; põllumajandus-teaduskonna juures asus

faktiliselt tegevusse metsanduslik katsejaam, milline põhjendab Metsaseaduse § 155-dal ja millise ülesanne on puht uurivat laadi riikliku metsamajanduse huvides. Ülikooli "Toimetustest" ^{tegevus} ~~arusaadav~~ aastal 3 köidet, 22 eri tööd ja 1104 leheküljega. Ülikooli asutiste ja tema juures asuvate akadeemiliste seltside väljaanded sisaldavad 62 köidet või vihku 215 tööosa ja 4949 leheküljega.

Teadusliku läbikäimise alal välismaaga võttis Ülikool esindajate kaudu osa paljudest erialalistest rahvusvahelistest kongressidest välismaal. Ülikooli juures asuv Rahvusvahelise Vaimse Koostöö Komisjoni Eesti Rahvuskomitee võttis osa selle komisjoni konverentsist Genfis ja korraldas Tartus II Balti riikide vaimse koostöö komisjonide konverentsi Eesti, Läti, Leedu, Soome ja Rootsi osavõtul.

Annetustest Ülikoolile tuleks mainida 300-st köitest koosnev raamatuanne Carnegie Rahuasutiselt Ülikooli raamatukogule ja Saksa riigivalitsuselt saksa raamatuid üle 1000 Rmk. väärtuses. Kodumaistest annetajatest tuleb mainida M.Vühner'it, kelle päranduse kasutamisele ülikool asus tegevusaastal.

Eelmise aasta eeskujul piirati ülikooli vastuvõetavate uute üliõpilaste arvu seitsme teaduskonna kohta 620-le. Võistluseksamid toimusid: õigusteaduskonda, arstiteaduskonda (ja rohuteaduse osakonda) ning filosoofiateaduskonda sisseastujate juures. Ülikooli ei pääsenud umbes 200 soovijat. Üliõpilaste arv oli 1.apr. 1937 - 3018 (2021 m., 997 n.). Ülikooli lõpetajaid oli 353 (254 m., 99 n.). Doktoridiplome anti välja 1, magistridiplome 29.

Üliõpilaskonna korralduses toimus muudatus: dekreediga 14.okt. 1936 katkestati senise Üliõpilaskonna Edustuse te-

gevus ja määrati ametisse Ajutise Üliõpilaskonna juhatus ning Üliõpilaskonna kuraator.

Majanduse alal asuti uue loomaarstiteaduskonna haavakliiniku ehitamisele ja silmakliiniku ümberehitamisele; valmis oli väikeloomakasvatuse katsejaama hoone Raadi mõisas; Tehnikateaduskonna kasutada olnud ruumid Tartu linna majas üüriti majandusosakonna asutiste jaoks.

Ülikooli kulud olid kogusummas kr.2.151.511.49 (riigisummadest kr.910.170.27, erisummadest kr.1.241.341.22); erisummade tulud tõusid kr.1.282.125.94. Peamised tulud olid õppemaksust (kr.328.354.60) ja kliinikute ning asutiste tulud (kr.911.721.75), peamised kulud - palgad (kr.88.468.01) ja kliinikute ning asutiste ülalpidamine (kr.955.378.78).

Ülikooli kliinikutes viibis ravimisel 12369 haiget kokku 213926 päeva; ambulatoorselt raviti 24231 haiget kokku 34032-el juhul.

6. Tallinna Tehnikainstituut asutatuna härra Riigivanema poolt dekreedina antud seaduse (RT 54 - 1936) alusel, alustas tegevust 1.VII 36 kolme osakonnaga: ehituse, keemia ja mehaanika ja mehaanilise tehnoloogia osak. Instituudi rektoriks kinnitati prof. P.Kogerman.

Tallinna Tehnikainstituudile anti üle kõik Tartu Ülikooli end. tehnikateaduskonna ja Tallinna end.tehnikumi varad, laboratooriumid ja õppevahendid kr.396.440.- väärtuses ja end. Vene-Balti tehaste hooned kr.817.978.- väärtuses, millistes tuli teha ümberehitus- ja remonttöid.

Tegevusaastal töötasid Tehnikainstituudis 15 laboratooriumi ning peale selle veel Õlikivide Uurimise Laboratoorium ületooduna Tartust. Haridusministri 28.VII 36 korralduse alusel võeti võistluseksamitega vastu 100 üliõpilast, end.

Üliõpilasi võeti vastu 287, seega kokku 387 üliõpilast. Tehnikainstituudi ülalpidamiseks kulus tegevusaastal kr.503.345.- sellest summast kr.217.229.- sisseseadmise ja kr.67.200 ümberehituste ja remondi kuludeks. Instituudi erisummade tulud olid kr.61.980.-

7. Riiklik Katsekoda. Töötades nelja osakonnaga kuni 25.juunini 1936.a. on Riiklik Katsekoda Riigivanema dekreediga 25.VI 36 alusel üle viidud Tallinna Tehnikainstituudi juurde ja sellest ajast peale Riiklik Katsekoda töötab mehaano-tehnilise, elektro-tehnilise ja keemia osakonnaga. Soojus-tehniline osakond eraldati Riiklikust Katsekojast. Tegevusaastal on Riiklikus Katsekojas katsetatud ehitusmaterjale, uuritud laiaulatuslikult aurukatelde plekkide mikrostruktuure ja seoses kütteainete küsimuse lahendamiseks on teostatud turbarabadest võetud turba proovide analüüse. Teistest Eesti loodusvaradest on veel analüüsitud suurel hulgal ^{põlevkivi}vosvoriite, ^{põlevkivi}põlevkivi saadusi. Peale selle on katsetatud suurel hulgal igasuguseid keemilisi aineid ja mitmesuguseid kaupsid.

8. Tallinna Konservatoorium.

Tegevusaastal jätkus Tallinna Konservatooriumi tegevus konservatooriumi õppetöö reorganiseerimise suunas, mis algas õppeasutuse riigistamisega 1935.a. sügisel Tallinna Konservatooriumi seaduse alusel.

Konservatooriumi uute õppekavade koostamine on viidud lõpule. Tegevusaastal on uute õppeainetena juurde võetud kehatehnika, hääleorganite anatoomia, füsioloogia ja tervishoid lauluklasside õpilasile.

Tegevusaastal oli Konservatooriumis õpilasi 306, õppejõude 36. Õpilasi vabastati õppemaksust kr.4.000.- ja anti

stipendiume kr.4.000.- suuruses summas. Õpilasõhtuid korraldati 10. Konservatooriumi kulud kogusummas kr.95.726 kaeti eelarve järgi riigisummadest - kr. 57.856.- ja ülejäänud summa Konservatooriumi erisummade tuludest. Viimased moodustasid peamiselt laekuvaist õppemaksudest.

Konservatooriumi lõpetasid tegevusaasta kestel 39 isikut, neist 4 eksternina.

9. Keskkooliõpetajate ettevalmistus. Pedagoogilise ettevalmistuse andmiseks Tartu Ülikooli juurde asu-

tatud Didaktilis-metoodiline seminar töötas tegevusaastal 14 õppejõu ja 43 seminari õpilasega. Seminari juhatajaks kinnitati prof. G.Rägo. Seminari on soetatud õppeabinõusid ja raamatuid ligi 24.000 kr. väärtuses.

Kesk-~~ja~~ kutsekooli õpetaja kutseeksami õiendasid tegevusaasta kolmel sessioonil 44 isikut; neist 18 mees- ja 26 naisõpetajat.

Erialade järgi oli eksamiõiendajaid: inglise ja saksa keele alal 8, usuõpetuse alal 6, eesti keele ja kirjanduse alal 5, loodus- ja maateaduse alal 5, teistel erialadel 1 - 3 lõpetajat.

10. Riigi Keskarhiiv. Tegevusaastal pandi maksma arhiivi uus kodukord, mis laiendab arhiivi teaduslikku tegevust. Arhiivis koondati arhivaale 150,85 arhiivmeetri (a.-m.) ja korraldati 602,57 a.-m. ulatuses - sellest ajaloolises osakonnas 106,68 a.-m., administratiiv-osakonnas 372,53 a.-m. ja kohtuosakonnas - 123,36 a.-m. ulatuses.

Uurijate poolt elavat kasutamist leidnud käsiraamatukogu suurenes 157 raamatu (216 köite) võrra. Arhiivis käidi uurimas 6662 korral ja nõuti 16555 arhiivüksust. Uurijate hulgas oli rohkesti välismaalasi.

Väga elav oli nõudmine fotokoopiate järele, milliseid valmistati väljaandmiseks 1968 ja arhiivi enda jaoks 334.

Teaduslikust tööst on arhiivi kaastöölised võtnud osa uurimuste ja kirjutuste avaldamise näol ^{ajavahetel} ~~ka~~ koguteostes j.m. sise- ja välismaal. Koostati käsikiri ja anti trükki publikatsioon ("Acta Archivi Centralis Estoniae") nr.5. Arhiivi kaastöölised on esinend ettekannetega Akadeemilises Ajaloo Seltsis, Riigi Ringhäälingus j.m.

Arhiivi välissuhted teiste arhiivide ja teaduslike asutustega sise- ja välismaal tihenesid. Arhiivi direktor pidas Riias läbirääkimisi Läti esindajatega arhivaalide vastastikku vahetamise suhtes, kusjuures saavutati kokkulepe materjalide teaduslikul otstarbel vastastikku ajutiseks laenutamiseks.

11. Teatrid.

Eesti teater on arenenud tõusu suunas rahvusvahelisele tasemele, mida tõendab meie suuremate teatrite väärikas esinemine ka naaberriikides.

Hinnates teatri hariduslikku ja kasvatuslikku tähtsust on võimaldatud teatritele suuremaid toetussumme, mis soodustab teatrite hoogsamat tööd.

Ka väiksemate linnade ja maarahvamajade teatritegevus on kujunenud intensiivsemaks ja neis lavastatakse peamiselt Eesti algupäraseid lavateoseid. Draamastuudio rändteatri ja teiste suuremate teatrite ringreisi-etenduste kaudu on viidud teatrikunsti laiematesse rahvahulkadesse. Ringreisu etendused olid kujunemas isegi võistluseks üksikute teatrite vahel. Seejärel korraldas Teaduse ja Kunsti Osakond maikuus teatrite esindajatevahelise nõupidamise ringreisu etenduste reguleerimiseks.

Kaalumisel oli Eesti teatrikooli asutamise küsimus, milleks võeti vastav summa riigi eelarvesse.

Tabel nr. 1.

Eesti teater arvudes 1935/36. a. hooajal

Nr. Nr.	Teatrid	Lavastuste arv			Eten- duste arv	Vaatilejate arv etenduste liikide järgi						Omatulu (kassa)	Toetusi riigilt ja omavalit- sustelt	Keskmiselt ühe etenduse kohta (kõik liigid kokku)		Keskm. pi- letihnd igi- vaateja kohta senti
		uusi	korrat- vaau	kokku		sõna- lavast.	ooper	operett	tants	laste ja noor- soo	kokku			Vaatle- jaid	Kassa Kr.	
	Kutselised.															
1	Estonia . . .	17	19	36	307	73.324	37.728	64.938	11.165	2.196	189.351	137 723,15	128.000,—	617	449,—	73
2	Vanemuine . .	19	8	27	288	42.173	4.549	22.251	—	7.667	76.640	42.661,32	59.164,12	266	148,—	55
3	Draamastuudio	14	3	17	278	66.153	—	—	948	9.755	76 856	53.415,02	37.460,—	276	192,—	69
4	Töölisteater .	9	5	14	206	71.512	—	—	—	—	71.512	36.036,92	24.546,32	347	175,—	50
5	Ugala . . .	15	2	17	143	22.546	—	7.247	—	2.523	32.316	14.200,65	9.000,—	226	99,—	44
6	Narva . . .	11	4	15	110	13.605	—	15.205	—	—	28.810	10.273,96	9.760,—	262	93,—	36
7	Endla . . .	15	3	18	89	18.461	1.554	5.639	—	1.931	27.585	11.926,15	12.825,—	310	134,—	43
	Kokku	100	44	144	1 421	307.774	43.831	115.280	12.113	24.072	503.070	306.237,17	280.755,44	354	215,—	61
	Poolkutsel.															
1	Kannel . . .	10	5	15	50	8.252	—	4.246	—	—	12.498	4.367,—	1.870,—	249	87,—	35
2	Kuressaare . .	11	—	11	41	2.599	—	2.107	207	581	5.494	2.919,80	1.250,—	134	71,—	53
	Kokku	21	5	26	91	10.851	—	6.353	207	581	17.992	7.286,80	3.120,—	198	80,—	41

12. Rahvamajad.

Ühenduses näitekunsti ja üldise

vabaharidustöö arendamisega maal toimub rahvamajade asutamine ja korrastamine vastavalt Rahvamajade seadusele (RT 53 - 1931) ja selle seaduse alusel antud määrustele.

Rahvamajade ehitamist abistati tegevusaastal laenude määramisega Asunduskapitali eelarves selleks ettenähtud laenusumma kr.40.000.— arvel. Laenu said üle 20 rahvamaja 1000 - 4000 kr. ulatuses. Maanäitelavade ehituskrediidist oli võimalik abistada näitelavade ehitamist ja ümberehitamist. Eesti Haridusliidu kaudu teostati maanäitelavadele dekoratsioonide ja näitelava seadmete valmistamist, milleks määrati toetusi 100 - 500 kr. ulatuses kogusummas ligi 5000.— krooni.

Tegevusaastal koguti andmeid Eesti Haridusliidu kaabil rahvamajade ja näitelavade seisukorra kohta, millest nähtub, et rahvamajade võrgus ettenähtud 472 rahvamajast on valmis ehitatud korralikke maju ainult 225, mis vastavad rahvamajade ehitusmääruste nõudele, sama palju on asetäitvaid maju (kooli- ja vallamaju), mis võivad täita ajutiselt rahvamajade ülesandeid, kuid vajavad juurdeehitusi või ümberehitusi. Rahvamajad puuduvad täiesti 25 ringkonnas.

13. Näidendite autoriho-
norar.

Teaduse ja Kunsti Osakonna käsu-
tusse antud krediidi kr.5.000.-

abil oli võimalik teostada autorihonorari tasumist maanäite-
lavadel ettekantavate Eesti algupäraste lavateoste eest Eesti
Haridusliidu ja Autorikaitse Ühingu kaudu. Soovitatud näiden-
dite nimestiku koostamiseks määrati vastav komisjon kooliraa-
matute komisjoni eeskujul.

Soovitatud näidendite nimestikku on seni võetud 131
Eesti algupärast näidendit. See korraldus on tunduvalt tõst-
nud etendatavate näidendite kvaliteeti.

14. Kunstinäitused ja
kontserdid.

1936/37. tegevusaastal korralda-
ti peale harilikkude kunstinäi-

tuste järgmised Eesti kunsti välisnäitused:

Eesti Kunstinäitus Riias 24.II 37 - 14.III 37; kunst-
nik E.Viiralt'i teoste näitus Helsingis jaanuaris 1937. Enne
E. Viiralt'i teoste näitus Helsingis
~~See korraldas seal~~ kunstnik Eric Adamson oma teoste näituse.
Kunstnikud E.Viiralt, A.Laigo ja H.Mugasto võtsid osa Varssa-
vis peetud II rahvusvahelisest puulõigete näitusest. Peale ni-
metatute on Eesti Rahva Muuseum võtnud osa oma väljapanekute-
ga rahvakunsti näitusest välismaal.

Välisnäitustena korraldati: Läti Kunstinäitus Tallin-
nas 18.XI - 13.XII 36 ja Itaalia Graafika näitus Tallinnas
16.I - 27.I 37.

Eesti ~~melikunsti~~ *viulikunsti* propageerimise alal tuleb mainida
viie Eesti noore viiulikunstniku ~~vaarikat~~ esinemist Brüsseli
rahvusvahelisel noorte viiulikunstnikkude võistlusel märtsis
1937, mida võimaldas neile härra Riigivanem vastava toetus-
summa määramisega, 1. ja 4. märtsil "Estonia" kontsertsaalis
korraldatud avaliku eelvõistluse tagajärjel. Võistlustest
osavõtt andis meie noortele andekatele viiulikunstnikkudele

häid kogemusi ja ergutust pedagoogiliselt nende muusikalises arengus.

15. Muinasvarade kaitset ning korraldamist on teostanud Teaduse ja Kunsti Osakond ametisse kutsutud muinsuskaitse inspektori kaudu erialaliste organisatsioonide, eriti Tartu Ülikooli Arkeoloogia ja Kunstiajaloo Kabinettide ning Eesti Rahva Muuseumi kaasabil. Tegevusaasta lõpul oli muinsuskaitse alla võetud üle maa 1387 esiajaloolist kinnismuistist, 416 ajaloolist kinnismuistist ning 841 vallasmuistist ja nende kogu. Muinasvarade kaitse seaduse põhjal tuli riigile mitmesuguste välistööde juures leitud 203 muinasleidu, kokku ligi 9.300 üksikesemega, nende hulgas 10 kg. hõbemünte IX-XVII sajandist. Peale leidude täienesid riiklikud muinasvarakogud aasta jooksul 3750 muinasesemega saadud teaduslikkudel kaevamistel. Vähemal määral omandati muinasleide ka ostu teel.

1936.a. suvel teostati esmakordselt laiemaulatuslikke kaevamisi muinaslinnadel (Iru linnusel, 2 linnusel Kuusalus, Peedu linnusel), mis andsid üldiselt väga häid tulemusi. Kaevamisi toimetati veel Kunda Lammasmäe kiviaegsel asulal, Kuusalu Muuksi eelrooma raua-aja kivistkalmel, Vaivara Mummusaare pronksi-aja kalmel j.m., kokku 12-es eripaigas. Möödunud suve ning varemaste aastate teaduslikkude kaevamiste, uurimiste ning muinsuskaitse korralduse tulemuste tutvustamiseks laiematele ringkondadele korraldati Arkeoloogia Kabineti poolt möödunud sügisel ja talvel Tallinnas, Pärnus ja Tartus "Muinas-Eesti näitus", mida külastas kokku umb. 25.000 inimest, neist 15.000 Tallinna näitust.

Kunstiajaloolisi väljakaevamisi jätkati Pirita kloostriks, kus nüüd on lõplikult välja kaevatud varemaste ala ida külg. Ulatuslikumat restaureerimise tööd riigi kulul või selle osalisel

toetusel toimusid Padise kloostri, Põltsamaa ja Kuressaare lossides ning Toolse lossivaremetes, vähemaid restaureerimise, parandus- ning ümberehitustöid teostati Haridusministeeriumi järelvalvel mitmel pool üle maa.

16. Muuseumid.

Muinsuskaitse seaduse põhjal riigile kuuluvad muinasleiud deponeeriti vastavatesse erialalistesse keskmuuseumidesse, muinasteaduslikud Tartu Ülikooli Arkeoloogia Kabinetti, ajaloolisel Eesti Rahva Muuseumi ja mündid Õpetatud Eesti Seltsi Mündikabinetti. Osakond on püüdnud arendada nii keskmuuseumide kui ka kohalikkude muuseumide tegevust, määrates neile võimaluste piires toetussummasid, kas riigi eelarve krediidist või Kultuurkapitalist.

Sihtasutis Eesti Rahva Muuseum. Aasta kestel võeti Muuseumis ette rida korraldustöid, milleks tuli kogude juurekasvu tõttu juurde ehitada magasiniruumi.

Muuseumi külastajaid oli 18225 (eelm.aastal 17545), neist välismaalasi 2007 (e.a.1599). Muuseum oli väljaannete vahetuses 207 asutisega, neist 188 välis- ja 19 kodumaalist. Alatiste korrespondentide arv tõusis 361-le. Pildikogu juurdekasv oli 1072. Populariseeriva tegevuse alal jätkas muuseumi personaal raadio ettekannete seeriaid, samuti koostööd Eesti Kulturfilmiga ja teiste muuseumidega. Oma väljapanekutega on Muuseum osa võtnud 7 näitusest, kodu- ja välismaal. Uueks algatuseks oli rahvakunsti alustamise aktsioon.

Rahvateaduslikku osakonda deponeeriti Eesti Kunstimuuseumi puuesemete kogu (u.3500 nr.), mille kataloogimisel töötati 7 aj. tööjõuga. Kultuurkapitali toetusel jätkusid ehituste uurimised j.m. välistööd nii Eestis kui Koiva ja Lutsi maarahva juures; töötati "Rahvarõivaste Käsiraamatu" käsikirja valmistamisel.

Osakonna kogude seis 1.IV 37 (sulgudes tegevusaasta juurdekasv): etn.esemeid 34.594 (475), Etnograafiline Arhiiv 19492 (1950) lk., Korrespondentide vastuseid 32611 (6021) lk., Topograafiline Arhiiv 13076 lk., Koopiate arhiiv 3552 (2122) lk., Etnograafilisi jooniseid 1610 (290) lehte, muuseumi esemeist jooniseid 1479 (29) lehte ja fotosid 1165 (241), käsiraamatukogu 2264 (83) köidet.

Kunsti- ja kultuuriloolises osakonnas oli esemete juurdekasv 98 nr. Kunstiesemete üldarv 1.apr. 1937.a. oli - 2345 nr. Kultuurilooliste kogude juurdekasv oli 1154 nr., üldarv - 1881 nr. Väljapanekute alal on kultuurilooliste materjalide ümberkorraldamine lõpule viidud. Osakonna korraldusel teostus A.S. Puškini 100 a. surmapäeva mälestusnäitus.

Arhiiviraamatukogu on kasvanud tegevusaasta jooksul 6584 trükise võrra. Üldine raamatukogu koostis tõuseb seega 134.424 ühikule. Kasutatud on raamatukogu lugemissaalis kohapeal 1736 lugeja poolt, kes tarvitanud 7260 köidet.

Eesti Bibliograafia Asutises bibliografeeriti peale Eesti ajalehtede vanemate aastakäikude ka XIX sajandist vähemaid balti-saksa ajakirju. Üldse kirjutati 1936/37.a. 49.800 bibliograafilist sedelit. 1.aprilliks tõusis sedelite hulk 677.000. Teoreetilise bibliograafia alal jätkati 1936/37.a. rahvusvahelise kümnendaüsteemi kohandamist meie oludele ja eriti eestikeelse märksõnastiku detailset arendamist vastavalt sellele süsteemile.

Eesti Rahvaluule Arhiiv jätkas rahvaluulelist järelkorjandust (aastane juurdekasv 21.109 lk.); 1.apr. 1937 oli Arhiivis 511.908 rahvaluulelisi käsikirju, 520 fonograafirulli, 30 heliplaati ja 585 päevapilti. Erilist rõhku pandi rahvatantsude järgimisele ja tehti eeltööd filmimiseks. Anti välja kaks numbrit bulletääni "Rahvapärимuste Selgitaja". Iseseisvuspühaks 1937 jagati paremale

kogujaile Riigivanema auhindu 300.- kr. ja Arhiivi poolt ergutuspreemiaid 100.- kr. kokku 28 isikule. Kogude korraldamise kõrval lõpetati ka rahvalaulude tüüpideregister Eiseni kogu jaoks ja koostati sedel-kataloogid kultuurloolistest, etnograafilistest ja arkeoloogilistest andmetest Arhiivis. Materjali tellimisi on olnud rohkesti nii kodu- kui välismaile.

Eesti Kultuurlooline Arhiiv jätkas eraarhivaalide kogumist. Aasta jooksul saadi uusi materjale 79 nr. meie ärkamis- ja hilisema kultuuri- ning vaimuajaloo uurimisele. Riias õnnestus hankida fotograafilisi koopiaid J.Köleri kirjadest C.Valdemarile.

Rööbiti arhivaalide kogumistööga toimub saadud materjalide korraldamine. Aasta kestel kasutas arhiivi 183 uurijat.

Sihtasutus Eesti Kunstimuseum korraldas tegevusaastal muuseumihoone eelprojekti valikvõistluse kolme kodumaa ja kolme välismaa - Soome, Rootsi ja Ungari arhitektide vahel. Eelprojektide auhinnamõistmise komisjon, kuhu kuulus ka Viini Tehnika Ülikooli ehitusteaduskonna dekaan prof.dr. A.Keller, määras auhinna Eesti arhitektidele E.Kuusik'ule ja E.Jakoby'le. Valikvõistluse tulemusena paluti arhitekt E.Kuusik'ut asuda koos arh.E.Jakoby'ga lõpuprojekti koostamisele, et oleks võimalik asuda muuseumihoone ehitamisele, milleks on kogutud kapitali üle 320.000.- krooni.

Tallinna Eesti Kunstimuseum on seni täitnud Eesti Kunsti Keskmuseumi ülesandeid saades ülalpidamiskulud Tallinna Eesti Muuseumi Ühingult ja Kultuurkapitalist. Nimetatud muuseumi kogud kasvasid tegevusaastal 19 teose võrra, neist

on ostetud 12, depositsioonina saadud 3 ja annetustena 4 kunstiteost. Muuseumis teostati kataloogimistööid.

Eesti Muusikamuuseum Tallinna Konservatooriumi hoones on kujunemas Eesti Helikunsti Keskmuuseumiks. Oma ringreisudega on Muusikamuuseum tutvustanud laiemaid rahvahulke Eesti vana rahvamuusika ja laulikutega.

Kohalikud muuseumid.

Peale Keskmuuseumide tegutsevad kohalikud muuseumid Narvas, Pärnus, Viljandis, Kuressaares, Haapsalus, Rakveres ja Paides. Kihelkonnamuuseumina äratas koha peal huvi vanavarra kogumiseks ja säilitamiseks Tori Muuseum.

Väljatöötamisel oli Muuseumide seadus, et kokkukõlastada muuseumide tööd ja arendada vastavalt elunõudeile.

17. Kõrgemad eraõppeasutised.

Teaduse ja Kunsti Osakonnale alluvate kõrgemate eraõppeasutistena

tegutsesid 1936/37. tegevusaastal: Kõrgem Kunstikool "Pallas" Tartus, 9 õppejõuga ja ligi 90 õpilasega; Vene Akadeemilise Grupi Põlde tehniline Erainstituut 18 õppejõu ja 106 õpilasega ja Tartu Usuteadus-filosoofiline Lutheri Erainstituut 8 õppejõu ja 43 õpilasega, ^{vülasery} ~~neist~~ oli Eesti kodanikke - 24, saksa - 18 ja Läti - 1.

18. Kunstikoolid.

Tegevusaastal jätkasid tegevust järgmised kunstikoolid: Kujutava kunsti alal A. Kaigorodov'i maalikunsti stuudio Tallinnas; näitekunsti alal - Tartu Draamateatri Seltsi poolt ülalpeetav teatrikunsti stuudio Tartus; helikunsti alal Tartu Kõrgem Muusikakool, Narva ja Valga muusikakoolid, G. Kapp-Rukteschelli ja E. Hirschi eramuusikakoolid Tallinnas, N. Murrik-Polonski klaveristuudio Tallinnas ja E. Schützi muusikastuudio Narvas.

19. Välismaail õppijad ja
õpestipendiumid.

Välisvaluuta nõutamise andmeil
oli tegevusaasta kestel välis-

mail õppijaid 190 isikut 11-nes riigis, neist tehnilistel
erialadel ligi 100 isikut. Kõige rohkem oli õppijaid Tsehhos-
lovakkias, sellele järgnesid Saksa, Poola, Prantsusmaa ja
Austria. Erilist huvi oli märgata lennuasjanduse ja tekstiil-
tööstuse alal välismaail õppimise vastu.

Õpestipendiume on määratud nendel erialadel välis-
mail õppijaile, mida kodumaal ei ole võimalik õppida, vasta-
va õppeasutise või teaduskonna puudumisel. Stipendiume said
tegevusaastal kolm üliõpilast paberitööstuse, geodeesia ja
lennuasjanduse alal.

Soome-Ugri kultuurkongressil avaldatud soovi kohaselt
on loodud vahetusstipendiumid Eesti ja Soome vahel. Soome Va-
litsuse poolt määratud stipendiumiga õppisid Soomes kaks sti-
pendiaati ja osakonna eelarvesse võetud stipendiumiga kr.600.-
õppis üks soomlane Tartu Ülikoolis.

20. Rahvusvahelised suhted
teaduse ja kunsti alal.

Välismaade teadus- ja kunstiasu-
tistega peeti ühendust nii osa-

konna kui ka meie kõrgemate õppeasutiste, ⁹akadeemiliste orga-
nisatsioonide, Riigi Keskarhiivi ja Eesti Rahva Muuseumi kau-
du, vahetades teaduslikke väljaandeid ja otsustades rahvusva-
helistest kongressidest, juubelitest j.m. Üritusist ~~osavõtu~~
~~küsimusi. Vastava krediidi puudusel oli võimalik esindaja kau-~~
~~du võtta osa ainult mõnest üheksast rahvusvahelisest kongres-~~
~~sist, - nagu~~ ^{m. h.} rahvusvahelisest muinasteadlaste kongressist
Oslos 3 - 8.aug., rahvusvahelisest kvaternaadi uurimise ühin-
gu konverentsist Viinis septembrikuus j.m.

Tegevusaastal lahendati Rahvusvahelise vaimse koos-
töö Instituudi ja Rahvusvahelise autoriõiguste kaitse Berni

konventsiooniga seotud küsimusi ning koostati andmeid mitme
rahvusvahelise teatmeteose jaoks.

heer Perod, dir. esht

III.

KOOLIVALITSUS.

1. Üldine olukord.

Koolivalitsuse tegevus oli 1936/37. tegevusaastal suunatud eeskätt koolide ja vabaharidustöö sisulisele korraldamisele. Selleks moodustati Koolivalitsuse juurde lisaks koolimajade ehitusfondi, koolimajade ehitusplaanide läbivaatamise ja raamatukogude komisjoni veel eesti keele, inglise keele, matemastika, ajaloo ja koolitervishoiu komisjonid. Viimastele tehti ülesandeks vastavate õppe- raamatute koostamine ja standardiseerimine alg- ja keskkoolile ning gümnaasiumile, õppekavade projektide koostamine ja muude vastava aine õpetamisega seoses olevate küsimuste ettevalmistamine.

Laiaulatuslikumaks tööks oli keskkoolide ja gümnaasiumide võrgu koostamine. See palju andmeid ja materjale nõudev töö jõuab lõpule 1937.a. kevadel.

Erilist märkimist väärib ka Õpetajate Koja asutamine 1936.aastal.

Õppejõudude ettevalmistamise alal koostati õpetajate seminaride seaduse eelnõu ja teenistuse alal uus õppejõudude teenistusseaduse eelnõu.

Tegevuse ülevälve alal pandi koolinõunikukudele maksuma koolide revideerimise protokollide lihtsustatud kord ning asutati kooliametite seaduse väljatöötamisele.

Kooli arendamiskava koostamist nõuti kõigis koolides. Asuti õpetajate ja klassijuhatajate instruksioonide väljatöötamisele. Samuti asuti juhiste väljatöötamisele õppivale noorsoole.

Asuti selgitama ja koostama määrusi koolide külastamiseks võõraste isikute poolt.

Koolide internaadid ning internaatide töötasude korraldamine võeti selgitamisele. Soovitati läbi viia sooja eine korraldamist koolides, mis ka paljudes koolides on juba teostamist leidnud.

Õpilaste vormiriiete alal pandi maksuma üldine kord, mis ühtlustab senised üksteisest väga erinevad vormid.

Vabahariduse alal koostati seltskondlike keskorganisatsioonidevaheline üldine vabaharidustöökava 1937/38. aastaks.

2. Koole korraldavaid seadusi ja määrusi.

1936/37 tegevusaastal muudeti osaliselt Õppejõudude tasude seadust,

Keskkoolide seadust ja Vabaduse Risti kavaleeride soodustamise seadust ning anti uus Koolimajade Ehituslaenu-Fondi seadus. Õppejõudude tasude seadusest muudeti §§ 5 ja 20 ning täiendati § 9¹-ga. Nende muudatustega ja täiendustega parandati pedagoogiumide ja õpetajate seminaride metoodika õpetajate ja õpetuspraktika juhatajate tasusid (§5), määrati mõne liigi kutsekoolide õppejõudude palkadest osa kooliülalpidajate kanda (§20) ja reguleeriti õppejõudude teenistuse küsimus selle teenistuseaja arvestamisel teenistusvanuse tasu maksmisel. Keskkoolide seaduses muudeti § 22, nimelt määrati kindlaks võõrkeeled, mis õpetatakse keskkoolides, kusjuures esimeseks võõrkeeleks eesti koolides määrati inglise keel ja muukeelsetes koolides riigikeel. Muudetud seaduse kohaselt võib Riigivanema otsusel õpetada mõnda õppeainet keskkoolides esimeses võõrkeeles ja muukeelsetes koolides - riigikeeles. Vabaduse Risti kavaleeride soodustamise seadust muudeti selles mõttes, et nende lapsed vabastatakse koolirahast 50% ulatuses kõigis koolides normaalse õppeaja kestusel, kuna seni kasutasid nad seda soodustust ainult riigi ja omavalitsuste koolides.

Koolimajade Ehituslaenu Fondi seaduse andmine oli tingitud asjaolust, et senine Koolimajade Ehitusfondi seadus oli vananenud.

Täienduseks vastavatele seadustele neis ettenähtud alustel tuli Koolivalitsusel 1936/37 tegevusaastal anda mitmesuguseid korraldavaid määrusi ja ringkirju. Määruste sarjas väärivad eraldi ^{määrkimist} ~~määrust~~ Mitte eesti rahvusest õppejõudude riigikeele praktilise oskuse korraldus ja koolivormi tarvitamise korraldus. Kuna paljude õppejõudude riigikeele oskus vähemusrahvuste koolides, eriti Petserimaal ja vene õppekeelega koolides Viru- ja Tartumaal, on osutunud puudulikuks, siis tuli Koolivalitsusel normeerida seda ala erimäärusega, seades üles järgmised nõudmised: 1) iga õppejõud peab oskama praktiliselt riigi keelt sel määral, et ta suudaks kõnes ja kirjas riigikeeles vabalt avaldada oma mõtteid; 2) õppejõudude riigikeele oskuse taset jälgivad kõik õppe- ja kasvatustöö ülevallvet teostavad ametnikud, hindavad aga haridus- ja koolinõunikud; 3) puuduliku oskuse puhul antakse õppejõule tähtaeg täiendamiseks, mille lõppemisel ta peab õiendama eksami riigikeeles; 4) kui õppejõud ei ole seda täitnud, siis kantakse asi ette Koolivalitsusele otsustamiseks. Koolivormi tarvitamise korraldus pandi kehtima põhjusel, et ühtlustada ja korraldada seda ala, mis vastavate normide puudumisel oli kujunenud väga kirjuks. Uue korraldusega ei ole normeeritud mitte ainult peakatted, vaid õpilaste terve riietus vastavalt koolitüüpidele, kusjuures vormikuub ja -püksid on poeglastel ühtlast tumehalli värvi (marengo), tütarlaste vormiriiete värv aga on kooli valida. Samuti on kooli valida ka peakatete värv nii poeglastele kui tütarlastele. Koolivormi kandmine ei ole sunduslik koolile, kuid on sunduslik kõigile sama kooli õpilastele, kui vorm on võetud tarvitamisele koolis. Koolivormi tarvituselevõtmise ot-

sustab õppenõukogu kooskõlas hoolekogu ja lastevanemate arvamusega.

Oma ringkirjades Koolivalitsusel tuli 1936/37 tegevusaastal puudutada peaaegu kõiki küsimusi, mis riigi kultuur-elus oli saanud akuutseks. Nii tuli nimede eestistamise ja kodukaunistamise aktsioonidesse tõmmata koole, korraldades viimastes sellekohast propagandat ja tõmmates kaastööle õppejõude. Ühenduses kodukaunistamise aktsiooniga ja traditsiooniks muutunud metsapäevadega pöörati tähelepanu ka kooliümbruse ja kohalikkude asutuste ümbruse korrastamisele ja kaunistamisele ning parkide korrastamisele. Lõppenud Raamatuaasta tõi hoogu raamatu levingule ja raamatu tarvitamisele. Kuna av.raamatukogud on suuremale hulgale kodanikkudest kohaks, kust viimased hangivad omale lugemismaterjali, siis tuli suurendada päevade arvu, millal raamatukogu on avatud, ja panna paralleelselt raamatukogude ainelise külje parandamisega seniselt rohkem rõhku populaarteadusliku ja rakenduskirjanduse muretsemisele raamatukogudesse. Ka pöördi tähelepanu kooliruumide korrastamisele: nõuti et selgitataks kooliruumide puudused ja kooliruumid seataks korda varakult koolitöö vaheajal ja et suuremate puuduste kõrvaldamiseks koostataks kohapeal sellekohane kava ja asutataks selle kava teostamisele. Tuleõnnetuste vältimiseks anti koolijuhatajaile ja koolide ülalpidajaile vastavad juhtnõõrid, nimelt: et kantaks hoolt selle eest, et ahjud ja teised küttekolded, korstnad ja lõõrid oleksid koolimajas alati korras ja tarvilikul määral puhastatud, et kooliteenijaile ja koolimajas elutsevatele isikutele antaks vastavad instruktsioonid selleks kehtimapandava majakodukorra kaudu ja et koolidel oleksid kasutada tarvilikud tulekustutamise käsiabinõud. Ka anti terve rida juhtnõõre ja korraldusi koolimajade ehitamise asjas (lähemalt peat. "Kooliruumid").

Kooli õppe- ja kasvatustöö alal rõhutati kasvatuslise külje tõstmise vajadust ja anti mitmesuguseid juhtnööre õppekavade ja õpperaamatute kohta, samuti ka emadepäeva, muinsuskaitse päeva, Välis-Eesti päeva, hõimupäeva, karskuskädala ja mitmesuguste aktuste korraldamise kohta. Klassijuhatajate tegevuse arendamiseks ja ühtlustamiseks tehti korraldus aruannete koostamiseks ja anti selleks vastav vorm. Ka määrati vasta-va ringkirjaga kindlaks eesti alfabeedi kirjatähtede järjekord, mis seni oli ühtlustamata ja normeerimata.

Õpilaste kehalise kasvatus ja tervishoiu alal pandi kehtima "Kehaarenemisleht" ja anti juhtnöörid selle lehe täitmiseks. Kuna tuberkuloos on meil väga levinud ja selle haigusega võitlemisel on vaja asuda juba lapseas, siis anti ka selles asjas tarvilikud juhtnöörid koolidele. Et koolidel oleks käepärast kirjandust tervishoiu alalt, tunnustati Eesti Tervishoiu Muuseumi poolt väljaantav ajakiri "Tervis" igale õppeasutisele tarvilikuks õppevahendiks, mille muretsemine koolile on sunduslik.

3. Koolide õppe- ja tunnikavad.

1934.a. alustatud koolireformi järjekordne faas - gümnaasiumi loomine

- nõudis suurt ettevalmistust. Kõrvu gümnaasiumide võrgu väljatöötamisega oli tarvis koostada uue kooli tunni- ja õppekavad. Viimase töö läbiviimiseks oli moodustatud rida asjatundjate komisjone, kus Koolivalitsuse projektid leidsid iga- külgset arutamist, revideerimist ja parandamist. Aasta lõpul olid ettevalmistustööd nii kaugelt jõudnud, et kevadel võib avaldada sügisel avatavate gümnaasiumide tunni- ja õppekavad. Peale selle osutus tarvilikuks anda erikavad kolmeklassilise keskkooli jaoks, teha väiksemaid parandusi 1934.a. antud viieklassilise keskkooli kavades ja valmistada ette tuleval

aastal teostatavaid muudatusi algkooli kavades. Täienduseks kehtivate algkooli õppekavadele ja õppetöö soodustamise ots-
tarbel kirjastas Haridusministeerium raamatu "A. Kalamees -
Algkooli kehakasvatuse käsiraamat, Tallinnas, 1936, 378 lk."
ja varustas selle raamatuga tasuta kõik koolid.

4. Õpetajate ettevalmis-
tus.

Algkoolide õpetajate ettevalmis-
tamine toimub pedagoogiumides,

millistest üks töötab Tallinnas ja teine Tartus. 1936.a. keva-
del lõpetas Tallinna pedagoogiumi 42 isikut õpetajaameti kan-
didaadi tunnistusega. Tartu pedagoogiumis ei olnud lõpetajaid,
kuna seal töötas 1935/36 kooliaastal vaid pedagoogiumi I kur-
sus. 1936/37 kooliaastal õpib Tallinna pedagoogiumi I^a ja I^b
kursusel 68 isikut ja II kursusel 35 isikut (esimesele kursu-
sele ei võetud õpilasi); 1937.a. kevadel tuleb juurde uusi õpe-
tajaid Tartust 28 ja Tallinnast 35.

1937.a. 1.jaanuariks kogutud ankeetandmetel oli koha-
ta algkooli õpetajaid 215, neist mehi vaid 20. Kuna 131 koha-
ta naisõpetajat on abielus ja nende abikaasad omavad teenistu-
se, siis on tööta õpetajate arv, kes tingimata vajavad teenis-
tust, jäänud õige väikeseks (64 naisõpetajat ja 20 meesõpet-
jat), moodustades ametisolevate õpetajate arvust (3854) vaid
2,18%. Seepärast tuleb lähemal aastail asuda intensiivsemalt
õpetajate ettevalmistamisele ja Haridusministeeriumil on sel-
leks valminud juba vastavad kavad.

Keskkoolide ja gümnaasiumide õppejõudude ettevalmista-
mine toimub Tartu ülikooli juures asuvas didaktilis-metoodilii-
ses seminaris, kutsekoolide suhtes vastavais eriõppeasutisis
ja õppepraktikas. Kutseeksamid õiendatakse Tartu ülikooli juu-
res asuva Kesk- ja kutsekooliõpetajate kutseeksamite komisjoni
ees ja Tallinna pedagoogiumis, viimases laulmise, oskuslikkude

ja tehniliste ainete ning osalt ka joonistamise ja joonestamise alal.

1936/37. tegevusaastal on kutseeksami sooritanud 60 isikut ja saanud õpetajaameti kandidaadi tunnistused; kesk- ja kutsekooliõpetaja tunnistus on antud 151 õppejõule, neist Õppejõudude teenistuse seaduse § 31 alusel 55 tunnistust. Õppejõudude reservis kesk- ja kutsekoolide alal oli 1. aprillil 1937 31 isikut.

Ametisolevate õpetajate teadmiste värskendamine toimub õpetajatepäevade ja kursuste kaudu. 1936/37 tegevusaastal korraldati üldse 27 õpetajate päeva, millistel käsitati nii üldisi pedagoogilisi küsimusi kui ka tegelikus koolielus tekkinud küsimusi. Kursusi korraldati õpetajaile üldse 8 kohas kestusega 5 - 11 päeva, nendest kursustest 6 õppeabinõude valmistamise alal ja 2 kursust raamatukogunduse alalt.

Õppejõudude teenistuse seaduse § 31 korras on tegevusaastal antud kutsetunnistusi 8 algkooli õppejõududele ja 55 kesk- ja kutsekoolide õppejõududele.

5. Õppevahendid.

Kuna 1936.a. suvel peeti mitu õppeabinõude valmistamise kursust, millistel õpetajad omandasid teadmisi ja oskusi õppeabinõude valmistamiseks kodusel teel, siis ongi paljud õppejõud hakanud valmistama ise ja õpilaste kaasabil koolile tarvisminevaid õppeabinõusid. Kodusel teel valmistatud õppeabinõud on osutunud täiesti vastavaks oma ülesannetele. Peale selle on jätkunud tegevusaastal ka õppeabinõude ja -vahendite muretsemine raha eest. Kahjuks määravad kooli ülalpidajad algkoolidele liiga vähe raha õppeabinõude jaoks, missugune asjaolu ei võimalda tihti koolidele muretseda tarvilisi asju, ja koolid on sunnitud raha hankima õppeabinõude jaoks pidudega.

Vastavate summade puudusel ei ole Koolivalitsus saanud suuremal määral anda koolidele toetust õppeabinõude muretsemiseks (kehtivate seaduste järgi on õppeabinõude muretsemine kooliülalpidajate ülesanne), kuid võimaluste piirides on Koolivalitsus püüdnud seda teha. Nii on 1936/37 tegevusaastal Koolivalitsus ostnud ja jaotanud koolide vahel mitmesuguseid õppevahendeid Kr.4325 väärtuses. Nende õppevahendite hulgas väärrib eriti märkimist prof. Tammekannu Eesti seinakaart, mis osteti 150 eksemplaris ja saadeti koolidele kleebitult riidele ja varustatult liistudega.

Uute kooliraamatute ilmumise alal osutus 1936/37 aasta sama viljakaks kui eelminegi. Nimelt arvustati Koolivalitsuse korraldusel tegevusaasta jooksul 115 raamatut, 13⁹ vihku ja 4 kaarti ning atlast, millised ka koolidele tarvitamiseks lubati, välja arvatud 2 raamatut ja 1 vihk. Ilmunud raamatuist käsitleb 1/3 eesti keelt ja kirjandust, vihkudest aga 3/4 matemaatikat.

6. Kooliruumid.

Koolimajade ja kooliruumide suhtes on Koolivalitsuse tegevus avaldunud vastavate korraldavate määruste ja eeskirjade andmises, ehitusprojektide läbivaatamises sellekohases komisjonis ja koolide ülalpidajaile koolimajade ehitamiseks või ümberehitamiseks laenude määramises.

Korraldavate määruste all tuleb märkida eeskätt Koolimajade Ehituslaenu Fondi seaduse ja selle fondi määruse väljatöötamist, mis mõlemad leidsid kinnitamist: seadus Riigivanema poolt (RT 78 - 1936) ja määrus Vabariigi Valitsuse poolt (RT 99 - 1936). Ühenduses nimetatud seaduse ja määrusega andis Koolivalitsus lähemad määrused ehitusprojektide läbivaatamise ja koolimajade ehitamise kohta, pannes selles asjas vastavad ülesanded ka koolinõunikkudele ja koolijuhatajaile ja nõudes, et

kavatsetava ehituse vastavus omavalitsuse majanduslikule kandejõule tuleb selgitada juba projekti läbivaatamisel koolivalitsuses. Ka selgitas Koolivalitsus puudusi koolimajades ja andis nende kõrvaldamiseks tarvilikud juhtnöörid.

Ehitusprojektide läbivaatamise komisjon pidas tegevusaastal 30 koosolekut, millistel vaadati läbi 76 projekti, kusjuures 53 projekti tunnustati kinnitamiseks kõlblikuks, neist 24 komisjoni poolt tehtud parandustega, ja 23 projekti - mittekõlblikuks.

Koolimajade Ehituslaenu Fondi Komisjoni poolt määrati tegevusaastal nimetatud fondist laene koolimajade ehitamiseks ja ümberehitamiseks 45 omavalitsusele 377.200 kr. ja korraldati ümber laenud 23 omavalitsusele kogusummas 504.715 kr. Ühele vallaomavalitsusele määratud laen 7500 kr. suuruses annuleeriti, kuna see omavalitsus antud tähtajaks maja ehitamisele ei asunud ja laen tema poolt oli välja võtmata.

Tegevusaastal on ehitatud 12 uut koolimaja ja ümber ehitatud 12 koolimaja. Peale selle alustati 5 uue koolimaja ehitust ja 11 koolimaja ümberehitust, kuid kuigi need ehitused on veel pooleli, on nad enamasti kõik juba osaliselt kasutamisel. Endiste aastate ehitustest lõpetati 1936 aastal 8 uut koolimaja ja 16 ümberehitust. Seega on tegevusaastal üldse soetatud 66 ajakohast koolimaja, millistest 48 on ehituselt täiesti lõpetatud.

Tegevusaastal oli kooliruumide küsimusele üldse pühendatud palju tähelepanu. Seisukorra selgitamiseks korraldati nõupidamine koolinõunikkudega. Koolivalitsustelt nõutud andmetel selgus, et koolide varustamiseks tarvilikkude ruumidega on vaja ehitada 247 uut koolimaja ja ümberehitada 320 koolimaja, mis kogusummas lähevad maksma üle 15 miljoni krooni. Ühtlasi selgitati ka valdade majanduslikku kandejõudu. Selgus,

et vallad suudavad omalt poolt koolimajade ehitamiseks anda kogutud kapitalide näol vaid umbes 10% ehituskuludest ja igaaastaste määramistega eelarve korras 4,7%. Seega oleks tarvilikkude ehituste ja ümberehituste teostamiseks vaja laene koolimajade ehituslaenu fondist maksimaalsel määral (75% ehituseelarvest), s.o. 11 miljoni krooni. Koolimajade ehituslaenufond aga suudab oma praeguse seisuga juures anda laenudena aastaks vaid umbes 300.000 kr.

7. Erakoolid.

1936/37. tegevusaastal töötas Eestis erakooli: 18 algkooli 1428 õpilasega, 5 täienduskooli 63 õpilasega, 24 keskkooli 4037 õpilasega, 24 gümnaasiumi 1191 õpilasega ja 2 erikooli (Tallinna Kolledz ja Petseri vaimulik seminar) 419 õpilasega. Võrreldes möödunud aastaga on algkoolide arv vähenenud 4 võrra, gümnaasiumide arv 3 võrra, kuna keskkoolide ja erikoolide arv on jäänud endiseks.

Erakoolid üldiselt töötavad samade kavade järgi, mis avalikud koolid ja osa neist omab ühtlased õigused avalikkude koolidega, teine osa aga omab õigused vaid õpilaste suhtes, kuna kolmas liik ei anna õigusi ei õpetajale ega õpilastele, mispärast viimased vastavate õiguste saamiseks peavad õiendama sellekohased eksamid.

Erakoolide ülalpidajaiks on eraisikud, sihtasutised või eraorganisatsioonid ja mõnel üksikul juhul ka omavalitsused ning vähemusrahvuste kultuurvalitsused.

8. Vähemusrahvuste haridusala.

Vähemusrahvuste koolide alal tegevusaastal ei olnud nimetamisväärseid muudatusi. Õpilaste väikese arvu tõttu on saksa koolide võrk tõmbunud koomale ja lähemas tulevikus koondub veelgi. Juudi koolide võrk püsib endises ulatuses.

9. Koolide areng ja
praegune seisukord.

1936.a. 5.novembri ankeedi andme-
tel oli Eestis 1936/37 kooliaastal

1230 algkooli (neist 1212 avalikku algkooli) 3379 klassikomp-
lektiga. Võrreldes eelmise 1935/36 aastaga on algkoolide arv
vähenenud 8 võrra ja klassikomplektide arv 5 võrra, kuid õpi-
laste arv on veidi suurenenud, tõustes 1936/37 aastal 107.235-
le (eelmisel aastal 107.176). Õpilaste arvu kohta algkoolide
üksikuis klassides möödunud ja tegevusaastal annab pildi järg-
mine tabel.

Õpilaste arv algkoolides.

	I kl.	II kl.	III kl.	IV kl.	V kl.	VI kl.	Kokku
1935.a. 7.XI andmetel.							
Oli ilmunud kooli	20127	19809	20.312	19.434	14.951	10.817	105.450
Puudus	525	202	240	300	342	117	1.726
Kokku:	20652	20011	20.552	19.734	15.293	10.934	107.176
1936.a. 5.XI andmetel.							
Oli ilmunud kooli	20673	19805	19.971	19.532	14.663	11.381	106.025
Puudus	434	126	186	204	188	72	1.210
Kokku:	21107	19931	20.157	19.736	14.851	11.453	107.235

Suurenenud on I ja VI klassi õpilaste arv, kuna teiste klasside õpilaste arv on seevastu vähenenud, välja arvatud IV klass, kus õpilaste arv on eelmise aastaga võrdne.

Võrreldes eelmise aastaga on kooli mitteilmunud laste arv vähenenud 1726-lt 1210-le. Kooli mitteilmumise on põhjustanud 722 õpilase suhtes haigus (eelmisel aastal 886), 95 õpilase suhtes vanemate vaesus (eelm.a. 212), 73 õpilase suhtes - karjaskäimine (eelm.a. 156), 6 õpilase suhtes põllutööd (eelm.a. 50), ja 314 õpilase suhtes - muud põhjused (eelm.a. 422).

Seega on õpilaste kooli ilmumine olnud tegevusaastal soodsam, kui eelmisel aastal.

Koolikohustuse alla mittekuuluvaid lapsi õppis algkoolides 1936/37 kooliaastal 6627 (eelm.aast.5849), kusjuures 2722 last oli ilmunud kooli enne 8-aastaseks saamist (eelm.a. 2419) ja 3905 last jätkasid õppimist pärast 14-aastaseks saamist (eelm.a. 3430).

Õpetajaid töötas tegevusaastal algkoolides 3854 (eelm. aastal 3862).

Täienduskooli töötas 1936/37 aastal 50, neist 45 avalikku ja 5 erakooli, kokku 1871 õpilasega, 72 klassikomplektiga ja 14 lisakomplektiga, mis tekkinud õpilaste rühmitamisest eriainetel tundidel. Eelmise aastaga võrreldes on täienduskoolide arv vähenenud ühe võrra, õpilaste arv - 30 võrra ja klassikomplektide arv - 3 võrra. Täienduskoolid jagunevad tüübilt järgmiselt: tehnika 2, majapidamine ja käsitöö 7, majapidamine 2, tööstus 1, põllu- ja kodumajandus 6, põllumajandus 4, põllumajandus, kodumajandus ja käsitöö 5, kodumajandus 15, majapidamine, aia- ja käsitöö 1, äri-, ühis- ja omavalitsustegevus 1, kaubandus 1 ja üldharidus 5.

1936/37 kooliaastaks lõpetasid tegevuse 3 gümnaasiumi (Kaarli, Otepää, Tallinna linna saksa tütarlaste) ja 1 keskkool (Kaarli). Asutati 1 gümnaasium (Riiklik Inglise Kolledz) ja 3 keskkooli (Tallinna linna III keskkool, Riikliku Inglise Kolledzi keskkool ja Tartu juudi erakeskkool).

Arvulised andmed Keskkoolide seaduse (RT 47 - 1934) alusel töötavate keskkoolide ja Avalikkude keskkoolide seaduse (RT 155/156 - 1922) alusel töötavate gümnaasiumide kohta on toodud järgmistes tabelites.

Keskkoolide ja gümnaasiumide ning nende klasside arv

1936/37. õppeaastal.

Koolide ülalpidajad	Koolide arv		Keskkooli klasside arv					Gümnaasiumide klasside arv		Kokku
	Kesk-koolide	Gümna.	I	II	III	IV	V	IV	V	
Haridusministeerium	4	3	5	6	6	6	5	4	4	36
Omavalitsused	33	30	28	30	43	41	39	39	39	259
Õigustega erakoolid	8	7	10	10	11	13	11	11	11	77
Erakoolid	16	17	8	8	14	17	14	18	18	97
Kokku:	61	57	51	54	74	77	69	72	72	469
<u>Õppekeel.</u>										
Eesti	44½	38½	42	45	59	60	54	52	51	363
Saksa	8	10	5	5	7	8	8	11	12	56
Vene	4½	5½	3	4	5	5	5	6	6	34
Juudi	2	1	-	-	2	2	1	1	1	7
Rootsi	1	1	1	-	-	1	-	1	1	4
Läti	1	1	-	-	1	1	1	1	1	5
Kokku:	61	57	51	54	74	77	69	72	72	469

Keskkoolide ja gümnaasiumide õpilaste arv 1936/37.

õppeaastal.

Koolide ülalpidajad	Keskkoolides					Gümnaasiumides		Kokku
	I	II	III	IV	V	IV	V	
Haridusministeerium	197	210	231	241	185	105	99	1268
Omavalitsused	1208	1273	1825	1709	1307	1232	969	9523
Õigustega erakoolid	442	448	531	572	395	361	271	3020
Erakoolid	210	227	417	462	333	323	236	2208
Kokku:	2057	2158	3004	2984	2220	2021	1575	16019
<u>Õppekeel.</u>								
Eesti	1865	1933	2666	2593	1919	1634	1233	13845
Saksa	119	131	154	197	162	191	183	1137
Vene	61	92	146	142	119	168	138	866
Juudi	-	-	30	19	14	14	10	87
Rootsi	12	-	-	25	-	9	5	51
Läti	-	-	8	8	6	5	6	33
Kokku:	2057	2158	3004	2984	2220	2021	1575	16019

Peale tabelites esitatud koolide oli õpilasi veel eritüüpi õppeasutistes järgmiselt: keskkoolile vastavail Tallinna Kolledzi keskkooli kursustel - kaks kursust kokku 222 õpil., gümnaasiumile vastavas Tallinna Kolledzis - kaks kursust kokku 180 õpilast, Petseri Vaimulikus seminaris 17 õpilast ja Tallinna ning Tartu Pedagoogiumides 131 õpilast.

Üldse õppis 107 tuhat õpilast algkooles ja 18,4 tuhat õpilast muudes üldhariduslikes kooles, kokku Koolivalitsusele alluva is kooles 125.700 õpilast.

10. Vabaharidustöö.

Vabahariduse korraldamisel ja arendamisel püüti sellele tegevusele anda ühtlastele põhimõtetele ja rahvakasvatustlikele eesmärkidele rajatud kindel suund. Asuti kogu seltskondliku haridustöö plaanipärasele koordineerimisele ning loodi üleriiklikus ulatuses tegutsevate seltskondliku kultuurtöö keskuste vaheline kontakt ja tööjaotus. Vabaharidustöö üksikute alade arendamine vastavate seltskondlike kesksorganisatsioonide ja asutiste kaudu toimus kontaktis Koolivalitsusega, kusjuures üldharidustöö kõrval erilist viljelemist leidsid ka kutsehariduse, töölis hariduse, kodumajanduse, koduse kasvatuse, tervishoiu, karskuse ja kehalise kasvatuse tööalad. Rahva kunstiline kasvatus heli- ja näitekunsti aladel kui ka rahvariide, rahvatantsu ja rahvamuusika taas elustamine ja levitamine sündis vastavate organisatsioonide kaudu.

Üleriikliste päevade ja üldiste ettevõtete korraldamisel töötas Koolivalitsus kaasa vastavate keskuste ja komiteedega.

Kohaliku vabaharidustöö süvendamiseks ja instrueerimiseks korraldas Koolivalitsus raadioloengute sarja "Juhendeid vabaharidustööks," kus vastavate eriteadlaste ja tööjuhtide poolt praktilist käsitlemist leidsid vabaharidustlike tööviisi-

de ja üksikute tegevusaladega seotud küsimused. Samuti aitas Koolivalitsus kaasa maakondlike ja kohalike päevade ja ettevõtete teostamisel ning andis muul viisil instrueerivat ja nõuandvat kaasabi kohaliku vabaharidustöö arendamisel ja viljelemisel.

Toetust said riigisummadest vabahariduse aladel töötavad keskorganisatsioonid ja asutised 16.500 krooni suuruses kogusummas, mida peamiselt kasutati vastavate loengute, õpiringide ja kursuste korraldamiseks.

Raamatukogude komisjon jätkas ilmunud raamatute ja ajakirjade läbivaatamist ning soovitatud raamatute nimestiku avaldamist. Avalike raamatukogude juhatajate kutseleks ettevalmistuseks korraldati vastavad kursused ühes kutseeksamitega Tallinnas ja Võrus. 1.jaanuariks 1937.a. töötas meil 736 aval. raamatukogu ca 792000 köitega. Toetust määrati aval.raamatukogudele riigi eelarve summadest 30000 krooni.

Rahvaülikoolide alal Koolivalitsuse poolt kokkukutsutud asjatundjate komisjon töötas välja ning võttis vastu rahvaülikoolide korralduse põhimõtted, mis määravad maa- ja linnarahvaülikoolide eesmärgi, võrgu ja asetuse meie üldises haridussüsteemis. Samad põhimõtted leidsid heakskiitmise ka seltskondlike keskorganisatsioonide ja asutiste sellekohasel nõupidamiskoosolekul. 1936/37. tegevusaastal töötasid maal 2 rahvaülikooli ja linnades 8 rahvaülikooli, millede ülalpidamiseks kulutati riigisummadest 12.000 kr.

11. Õppe- ja kasvatustöö
järelevalve.

Õppe- ja kasvatustöö järelevalve
aparaadi isiklikus koosseisus

tehti 1936/37 tegevusaastal mõnesugused muudatused koolinõunikude tegevus-rajoonide vahetamise teel, missugused muudatused osutusid tarvilikuks õppe- ja kasvatustöö ülevalve teos-

tamise huvides. Ka täiendati samal otstarbel koolinõunikkude ülesandeid, pannes neile õppe- ja kasvatustöö ülevalve teostamise ka keskkoolides, kuna 1934.a. alates see ülesanne kuulus ^{ainult gümnaasiumid ja kõrgema astme kutse-} haridusnõunikkudele. Nüüd ^{ei kuulu} koolinõunikkudele, ^{ainult} ~~gümnaasiumid ja kõrgema astme kutsekoolid, mis~~ ^{kuna need} õppe- ja kasvatustöö ülevalve teostamise mõttes alluvad otseselt haridusnõunikkudele, kuid koolinõunikkudel on õigus tutvuneda õppe- ja kasvatustööga ka gümnaasiumides ja kõrgema astme kutsekoolides, teatades oma tähelepanekud nende suhtes Haridusministeeriumi Koolivalitsusele või Kutseoskuse osakonnale.

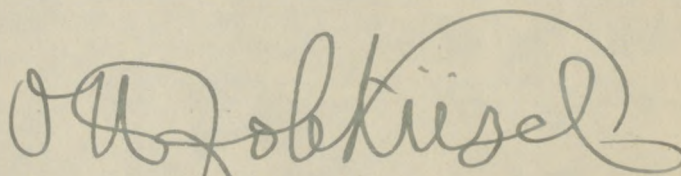
Riigivanema 11.IX 1936.a. dekreediga täiendati koolinõunikkude tasude seadust selles mõttes, et koolinõunikkudele, kelle asupaigaks on Narva või Petseri, makstakse lisatasu riigi poolt 50 kr. kuus. Lisatasu määramine nimetatud koolinõunikkudele oli tingitud asjaolust, et teenistustingimused on neil raskemad kui teistel koolinõunikkudel, nimelt tuleb Narva ja Petserimaal koolinõunikkudel olla õppetöö ajal pea alati ametisõitudel ja instrueerida õppejõude eest ja vene õppekeelega koolides. Ka nõuavad õppe- ja kasvatustöö tingimused nendes ringkondades suure vilumuse ja võimetega koolinõunikke.

Mis puutub õppe- ja kasvatustöö ülevalvesse sisult, siis toimus see alustel ja korras, mis on ette nähtud õppe- ja kasvatustöö ülevalve seaduses ja selle seaduse teostamise määruses, s.o. koolide revideerimise ja õppejõudude instrueerimise teel. Koolinõunikud on 1935/36 kooliaastal revideerinud koole 1980 korda, kusjuures 213 kooli on osutunud häädeks, 1139 kooli rahuldavaks ja 53 kooli nõrkadeks. Peale koolide on koolinõunikud revideerinud veel lasteaedu, avalikke raamatukogusid ja lühiaegseid kursusi.

Õppe- ja kasvatustöö järelevalve ühtlustamise otstar-

bel peeti 1936/37 tegevusaastal kaks koolinõunikkude päeva.

Järelevalvet kesk- ja kutsekoolide õppe- ja kasvatus-
töö üle toimetasi koolinõunikud, vastavad haridusnõunikud ja
nõunikud koolide revideerimisega koha peal, jälgides õppejõu-
dude tunde ja instrueerides neid tarbe korral, peale selle tut-
vudes kooli sisemise korra seisundiga ja kontrollides selle
korralikust.

Haridusministeeriumi
Kooliõunikkude direktor

IV.

KUTSEOSKUSE OSAKOND.

1. Osakonna tegevuse laienemine ja üldine areng. Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonnas oli 1936/37 aastal tähtsamaks sündmuseks põllumajanduslikkude koolide toomine Põllutööministeeriumi alluvusest Haridusministeeriumi alluvusse, arvates 1. augustist 1936 (Põllutööministeeriumi alluvusse jääb vaid metsanduskool). Haridusministeeriumi alluvusse toodi ka suurem osa põllumajanduslikkude koolide juures asuvatest mõisatest ja sellest olenevalt asutati Kutseoskuse Osakonna juure Koolide Põllumajapidamiste amet.

Üldiseloomuliste küsimuste alal avaldus osakonna tegevus muu seas järgmises:

1) Koostati Kutsehariduslikkude õppeasutiste seaduse eelnõu ja nõutati seisukohad eelnõu kohta vastavate ministriumidelt, kodadelt, keskorganisatsioonidelt ja omavalitsuste liitudel ning arutati eelnõu ministeeriumis.

2) Koostati Majandusliku kutseoskuse seaduse eelnõu, mille alusel tuleks korraldamisele õppimine kaubanduslikkudes ettevõtetes ja nendega seotud büroodes, vastavate ametialalistute kutsete omandamine ja nende kutsetega seotud õiguste reguleerimine.

3) Koostati ja avaldati uus Inseneride, arhitektide, keemikute, tehnikute ja maamöötljate kutsetegevuse seadus. Samuti töötati välja ja avaldati sama seaduse põhjal korraldatavate tehnikute ja maamöötljate kutseeksamite määrus ja eksamikavad.

4) Koostati õppejõudude atesteerimise põhialused.

5) Koostati kutsekoolide vormipeakatete ühtlustamise kava.

6) Kutseoskuse Osakonna haridusnõunikkude ja nõuniku töö otstarbekohasema korralduse otstarbel määrati kindlaks, missugused kutsekoolid missuguse haridusnõuniku või nõuniku alla kuuluvad.

7) Riigi Statistika Keskbüroo kaasabil täiendati Majandusloenduse korraldamist selliselt, et saadakse kutsekoolide plaanikindlaks arendamiseks vajalikke andmeid meie tööturu mahutavuse kohta üksikute tööalade kui ka vajalikkude ettevalmistusastmete järgi.

Tegevusaastal pandi maksma kõikide kutsekoolide kohta korraldus igaaastase tegevuse-aruande koostamiseks ja selle paljundamiseks ning levitamiseks lähemas ümbruskonnas kui ka kõigis neis koolides, mille lõpetajaid võib astuda kõnesolevasse kutsekooli. Ühes sellega töötati välja juhendid nende tegevusaruannete koostamiseks. Tegevusaruannete eesmärgiks on kõvendada kontakti kutsekoolide ja kõikide nende asutiste ja isikute vahel, kes vastava kutsekooli tegevusest huvitatud ja anda lastevanematele pidevat informatsiooni meie kutsekoolidest.

Ajakirjas "Haridusministeeriumi Teataja" ja ajakirjas "Eesti Kool" avaldati nimekiri 1936/37 kooliaastal töötavatest kutsekoolidest ühes seletustega.

Kutseoskuse Osakonna korraldusel on koostatud, paljundatud ja levitatud brošüür meie tehnilise hariduse korraldusest.

Tegevusaastal koostati ka kutseliste õppeasutiste võrgukava, milles on näidatud võrgu arenemine kuni 1941/42 kooliaastani.

2. Kutsehariduslikud
õppe- ja käsiraamatud.

Silmas pidades teravat puudust
eestikeelsete kutsehariduslike

õppe- ja käsiraamatute järele, mis suurel määral raskendab
meie kutsekoolide õppetööd, Haridusministeeriumi Kutseoskuse
Osakond võttis siin tegevusaastal algatuse oma kätte.

Esmajoones koostati nimekirj meestööstuskoolide tar-
vis lähematel aastatel koostada ja paljundada tarvilikkudest
õppe- ja käsiraamatutest, peeti läbirääkimisi raamatute koos-
tajate leidmiseks, ja nendel tulemustel jaotati ära soovijate
vahel vajalikkude raamatute koostamine. Samas korras pandi
liikuma teistele tehnilistele koolidele vajalikkude õpperaa-
matute küsimus. Tegevusaasta lõpul oli sel viisil juba antud
trükki kaks tehniliste koolide õpperaamatut, kuna 1937/38 õp-
peaasta alguseks neid ilmub veel vähemalt 5 tk.

Sama aktsiooni laiendati hiljem ka kõikide teiste kut-
sekoolide, s.o. majandus-, põllundus- ja kodunduskoolide pea-
le. Kutsehariduslike õppe- ja käsiraamatute koostamise ja
paljundamise küsimuste ühtlustamiseks asutati Kutseoskuse Osa-
konna juures kutsehariduslike õpperaamatute komisjon.

Kutseoskuse Osakonna algatusel ja toetusel Inseneri-
koda hakkas korraldama meistrite ja õppinud tööliste käsiraa-
matute koostamist tehnilistel aladel. Praegu on seal koostami-
sel 12 vastavat käsikirja. On veel alustatud läbirääkimisi
Käsitööstuskoja^{ga} meistrite ja õppinud tööliste käsiraamatute
koostamiseks ülejäävatel aladel.

Majanduslikul alal on Haridusministeeriumi Kutseosku-
se Osakonna poolt saavutatud kokkulepe vastavate autoritega
kaubateaduse ja kaubandusteaduse õpperaamatute käsikirjade
asjas, millised on valmimas. Eraalgatusel on valminenud käsi-
kirjad raamatupidamise, kaubandusaritmeetika ja võõrastemaja-

de teenijaskonna ettevalmistamise alal.

Tegevusaastal ilmus trükist ühistegelise kauplemise alal vastava ulatusega õpperaamat ühistegelise keskasutise poolt.

Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna juures moodustatud õpperaamatute komisjonis olid arutusel vajalikud õpperaamatud põllumajanduslikkudele kutsekoolidele. Samuti kinditati korraldatud ankeedi alusel nende raamatute nimekiri ja vajalikkuse järjekord. Vastavalt komisjoni otsusele peeti kaks eri koosolekut, kuhu kutsuti vastava ala eriteadlasi, kodade ja Põllutööministeeriumi esindajad. Esimene koosolek peeti aianduse alal vajalikkude õpperaamatute kohta, millest peale mainitute võtsid osa ka kodumajanduslikkude koolide esindajad. Sel koosolekul otsustati ajutiselt tarvitusele võtta "Tegeliku Aianduse-Mesinduse Käsiraamatu" üksikud osad, mis on ka Haridusministeeriumi poolt tarvitusele lubatud võtta ja millised õpperaamatud koolides 1937.a. kevadsemestril ka tarvitusele võeti. Samal koosolekul lepitati kokku ka üksikute õpperaamatute autorite kohta ja vastavad eeltööd on käimas. Nõnda loodame paari-kolme aasta pärast vajalikud ja sobivad õpperaamatud aianduse alal saada.

Komisjoni vastav toimikond arutas loomakasvatuse õpperaamatute küsimust ja ka seal määrati autorid kindlaks ning need on juba tööga alustanud.

Olgu nimetatud, et neis komisjonides arutati ka olemasolevate õpperaamatute kõlblikkust.

Naiskutsekoolide ja kodumajanduslikkude koolide alal omandas Haridusministeerium käsikirja "Õmblustööde tehnika II - rõivatöö". Valmimas on käsikiri kudumise õpperaamatu ja mitme kodumajanduslikkude koolide õpperaamatute alal.

3. Kõrgema astme kutse-
koolid.

Kõrgema astme koolidena töötasid Riigi Kunsttööstuskool ja Tallinna Tehnikum. Viimasesse võeti 1936/37 kooliaastal viimast korda algkooli lõpetajaid ilma muu kooli ettevalmistamiseta. Edaspidi astuvad Tehnikumi vaid keskkooli ja kutsekeskkooli lõpetajad.

4. Meestööstus- ja tehni-
kakoolid.

Suurima muudatusena tuleb märkida, et möödunud tegevusaastal 7 kolmeaastase kursusega tööstuskooli (Tartu, Narva, Paide, Põltsamaa, Valga, Võru ja Kuressaare tööstuskoolid) muudeti 4-aastase õppeajaga tööstuskeskkoolideks. Riigi Tööstuskool Tallinnas ja Läänemaa Tööstuskool Haapsalus, olgu tähendatud, muudeti 4-aastalisteks juba 1935/36 õppeaastal. 4-aastalises tööstuskoolis lisaks ametialaliste oskuste õpetamisele antakse õpilastele teoreetilisi teadmisi sel määral, et lõpetajail soovikorral on võimalik edasi õppida tehnikumides.

Ühenduses eeltooduga meestööstuskoolides 1936/37 õppeaastal viidi sisse suuremas ulatuses ja süstemaatiliselt meetoodiline tööõpetus. Selle tulemused on üldiselt head ja eriti märkimisväärsed sellepärast, et tööde hindamisel peale töö kvaliteedi võetakse arvesse ka tööde täitmiseks kulutatavat aega. See harjutab õpilasi algusest peale panema vajalikku rõhku mitte ainult tööoskuse vaid ka vajaliku töökiiruse omandamisele. Asja uudsuse pärast korraldati 1936.a. sügisel tööstuskoolide instruktoritele täienduskursused meetoodilise tööõpetuse alal.

Tööstuskoolide raua- ja puutöökodades tervishoiu ja töökaitses alal esinevate puuduste süsteemikindlaks kõrvaldamiseks Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna algatusel kõik tähendatud töökojad nendes töötajate elu ja tervise kaitsesse

puutuvates küsimustes viidi Sotsiaalministeeriumi Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Osakonna järelevalve alla. Süsteemikindlad järelevaatused ühes puuduste fikseerimisega vastavates ülevaatuse aktides on kaasa aidanud selleks, et suur osa õpilaste teavist ähvardavatest puudustest on juba kõrvaldatud, kuna ülejäänud, - suuremaid kulutusi, ümberehitusi jne. nõudvate puuduste kõrvaldamine seisab lähemas päevakorras.

Mitmes koolis puudulikuks osutunud valgustuse kordaseadmine on korraldatud vastavate luksomeetriliste mõõtmiste alusel.

Detsembris 1936.a. ministeerium korraldas meestööstuskoolide juhatajate nõupidamise, mille peaesmärgiks oli lähimate otsekoheste juhatuste andmine tööstuskoolide edaspidiseks arendamiseks.

Uue, osaajalise tööstuskoolina avati 1936.a. sügisel Tallinna Era-tekstiiltööstuskool.

5. Tööstuslikud naiskutsekoolid.

Tööstuslikkude naiskutsekoolide

korralduse alal ei olnud muudatu-

si. Kuna paljud naiskutsekoolid on avaldanud soovi õppeaja kestuse neljaastaseks, s.o. kooli kutsekeskkooliks muutmiseks, siis töötati välja naiskutsekooli tunnikava projekt ja võeti esialgu kutsekoolide võrgukavva ühe naiskutsekooli kutsekeskkooliks ümbermoodustamine.

10.-29.aug.1936.a. peeti Tallinnas kutse-, kodumajandus- ja täienduskooli õpetajate kursused, millest võtsid osa 76 õppejõudu. Kursustel pühendati erilist tähelepanu rahvakunstile ja rahvusliku ornamendi kasutamisele naistööstuse aladel.

6. Tööstusõpilastekoolid.

Haridusministeeriumi Kutseoskuse

Osakond võttis tegevusaastal päe-

vakorda tööstusõpilastekoolide tunni- ja õppekavade ümberkor-

raldamise selles suunas, et võimalikult lähendada nendes koolides antavat õpetust tulevaste õppinud tööliste ja meistrite tegelikkudele vajadustele, s.t. et anda õppetööle neis koolides senisest suurem rakenduslik suund. 1936/37 aasta vältel on kogutud selleks vajalikke andmeid ja hangitud üksikasjalikke vastavaid materjale välismaa tööstusõpilastekoolide kohta.

Kontaktis meie põlevkivitööstustega on kaalutud võimalusi meie kaevandustööliste oskusliku tasapinna tõstmiseks. Nende läbirääkimiste tulemustel on töötatud välja 1937.a. sügisel Kiviõlis ja Kohtla-Järvel avada kavatsatud kaevandusõpilaste koolide põhialused ja tunnikavad.

Augustis 1936.a. korraldati Tartus tööstusõpilastekoolide õpetajate nädal, kus käsitati mitmesuguseid, õppetöö korraldust tööstuskoolides puutuvaid küsimusi.

7. Merekoolid.

Tallinna Merekool, kes oma senised ruumid Koplis pidi loovutama Tehnikainstituudile, viidi üle end. Meremeeste Kodu ruumidesse, kus ta sai endale nägusad ja igatpidi korralikud ruumid.

Kuressaares asuva kapt. J. Teäri eramerekooli eelklassi lõpetajaile anti avalikkude koolide lõpetajate õigused.

Veeteede Valitsuse kaasabil korraldati lähemaid uurimusi meie kaubalaevastiku vajaduste kohta tekijuhtkonna alal ja töötute kaptenite ning tüürimeeste kohta, missugused andmed omavad määrava tähtsuse meie merekoolide edaspidise arendamisel.

Tallinna Merekooli juures 1936/37 a. talvel korraldati raadio-telegraafi-telefoni kursused tüürimeestele.

8. Majanduslikud õppeasutised.

Tegevusaastal töötas seitse nelja-aastase õppeajaga kaubanduskooli (kaubanduskeskkooli), neist avalikke koole kuus ja erakoole

üks, ja viis kolmeaastase õppeajaga kaubanduskooli - kõik era-koolid, nendest üks vene ja kaks saksa õppekeelega (viimastest üks sisaldab vaid lõpuklassi, kuna esimesed kaks klassi esinevad täienduskoolina). Kuna neljaaastane õppeaeg on kehtiv vaid nende klasside koosseisude suhtes, kes alustasid õppimist pärast kooli õppeaja kestuse muutumist neljaaastaseks, siis tegevusaastal kaubanduskooli lennud lõpetasid õpingu kolme aastaga.

Tegevusaasta alul töötas üks kaupmeestekool (tütarlastele Tallinnas); 1936 aasta sügisel asutati lisaks nimetatule poeglaste kaupmeestekool Tallinnas ja ühiskaupmeestekool Tartus.

Kaupluste ja kontorite õpilaste tarvis töötasid osajalised koolid, nimelt kaks majandusõpilastekooli - Tallinnas ja Tartus (viimane koos tööstusõpilastekooliga). Tallinnas asuva Tallinna Rahvaülikooli Seltsi majandusõpilastekooli juures avati 1936.a. sügisel võõrastemajade, restoranide ja kohvikute õpilaste haru, mis on esimene selline õppeasutis Eestis; samataolisele koosseisule korraldati Pärnus ka lühiaegne kursus eraalgatusel.

Peale koolide töötasid mitmed kaubanduslikud kursused ühe- ja kaheaastase õppeajaga; neist silmapaistvaimaks on Tallinna linna poolt ülalpeetav kaubanduskursus.

Ühistegeliste õppeasutistena töötasid Eesti Ühistegelise Liidu ühistegevuskool, millel on mitu astet ja õppimine igal astmel eeldab tüsedit eelnevat ja õppimisega vahelduvat praktikat.

Teine ühistegelise õppeasutis, nimelt Ühistegevuse Instituut Tartus, ei töötanud 1936/37.kooliaastal.

Päevakorras olid eeltööd kõrgema astme majandusliku kooli tüübi ning laadi määramiseks ja vastavate tunnikavade

eelnõude väljatöötamiseks. Kõrgema astme majanduslik kool, mis põhjeneb keskkoolil ja kutsekeskkoolil ning mille õppeaja kestuseks on vähemalt kolm aastat, algab tegevust 1937.a. sügisel.

Õppetöö teostus normaalselt ja nakkushaiguste suhtes takistuseta. Õppetöös tekitas raskusi kutsekeskkoolis (kaubanduskeskkool, kaupmeestekeskool) püüd anda kutsekeskkooli õpilasele sama üldhariduse, kui seda annab keskkool (1934.a. seadus). Küsimus on lahendatud selliselt, et õpetuse suhtes kutsekeskkooli peäülesandeks on ikkagi түseda kutsehariduse ja selle kõrval samaväärse üldhariduse andmine kui seda annab keskkool.

Kaupmeestekool, mis esineb Eestis uue koolitüübina, vajab ettevalmistatud õppejõude; sellel alal komandeeriti välismaale õppimise otstarbeks ning kauplemiskoolide tööga Prantsusmaal ja Belgias tutvumiseks tütarlaste kaupmeestekooli õppejõud.

Haridusministeeriumis peeti üks kaubanduslike õppeasutiste juhatajate nõupidamine ja 2-st kuni 6-nda jaanuarini 1937 Tallinnas Kaubanduslike õppeasutiste eriainate õpetajate nädal, mille päevakorras oli suur arv ettekandeid õpetuslike ja kasvatuslike küsimuste, müügitehnika, ettevõtte teostatava õpilaste praktika, õppekäikude j.t. üle, samuti osavõtjate õppekäigud majanduslike kudedesse ettevõtetesse. Osavõtjaid nädalast oli 34 isikut.

9. Põllumajanduslikud õppeasutised.

Valitsemise korraldamise seaduse muutmise seaduse põhjal, mis on

antud Riigivanema poolt dekreedina 2.VII.1936.a., toodi Põlluministeeriumi alluvusest Haridusministeeriumi alluvusse järgmised põllumajanduslikud koolid:

- 1) Põllumajanduslikud koolid üheaastase õppeajaga,

arvult 5, mis valmistavad ette tegeliku põllumehe kutsele. Neist üks on Eestis asuvate rootslaste (Pürksis) ja teine (Petseri) Eestis asuvate venelaste tarvis. Viimases õpivad samal ajal ka ümbruskonna eestlased ja seepärast õpetus toimub seal kahes keeles. Õpilasteks neis koolides on mõlemast soost noored.

2) Aianduskoolid üheaastase õppeajaga, arvult üks, mis ettevalmistavad tegelikule elule aianduse alal õppijaid seevõrra, nagu see vajalik on talu aia ratsionaalseks kasutamiseks.

3) Põllumajanduslikud koolid kaheaastase õppeajaga, arvult 7, mis valmistavad ette põllumehe kutsele ja annavad õppijaile põhjalikuma teoreetilise ja praktilise ettevalmistuse põllumajanduse alal. Peale Saaremaal asuva kooli on need koolid kõik meesõpilastele.

4) Aiamaajanduslikud koolid kaheaastase õppeajaga, arvult 3, mis valmistavad ette aedniku-abi kutsele ja on määratud mõlemast soost õppijaile. Need koolid asuvad põllumajanduslike koolide juures.

5) Põllumajanduslikud erikoolid kaheaastase õppeajaga:

- a) karjakontroll-assistentide koolid, arvult 2, mis valmistavad ette mõlemast soost õpilasi kontroll-assistentide kutsele ja õppinud töölisi karjamajanduse alal;
- b) piimanduse koolid, arvult 1, mis valmistavad ette meieri kutsele ja on ainult meesõpilastele;
- c) sookultuuri- ja maaparanduskoolid, arvult 1, mis valmistavad ette põllumehe-sooharija kutsele;
- d) eestõõtajate koolid, arvult 2, mis valmistavad ette eestõõtaja-talujuhi kutsele.

6) Põllumajanduslikud erikoolid ja eriklassid üheaastase õppeajaga:

- a) karjatalitajate koolid, arvult 2, mis valmistavad ette mõlemast soost õpilasi karjatalitaja kutsele;
- b) juustumeistrite eriklassid, arvult 1, mis valmistavad ette õppinud juustumeistreid;
- c) koorejaamajuhatajate eriklassid, arvult 1, mis valmistavad ette koorejaamade juhatajaid;
- d) maaparandusmeistrite eriklassid, arvult 1, mis valmistavad ette maaparandusmeistri kutsele;
- e) piiritusmeistrite eriklassid, arvult 1, mis valmistavad ette piiritusmeistri kutsele.

Kõik eriklassid on määratud vaid meesõpilastele.

7) Põllumajanduslikud koolid kolmeaastase õppeajaga, põllutöökeskkoolid - arvult 2, mis valmistavad ette põllumehe kutsele ja annavad õppijaile põhjaliku teoreetilise ja praktilise ettevalmistuse põllumajanduse alal. Need koolid on meesõpilastele.

Kokku tuli Haridusministeeriumi alluvusse 30 kooli ja eriklassi. Kõik need õppeasutised töötasid tegevusaastal täie koormusega. Enne oli Haridusministeeriumi alluvuses avatud üks aianduskeskkool neljaaastase õppeajaga Rāpinas ning 1936.a. sügisel avati teine aianduskeskkool Tūrile ning kaheaastase õppeajaga aianduskool Ravilasse. Neist Rāpina töötas 1936/37 kooliaastal kahe klassiga, teised esimeste klassidega.

Tegevusaastal alustasid tegevust 2 esimest põllumajanduslikku rahvakooli, üks Kambjas ja teine Raplas ning kavatsusel oli kolmanda avamine Alatskivi-Pala'le.

Nimetatud põllumajanduslikud rahvakoolid on osaajalised koolid ja kohalikkude põllumeeste organisatsioonide ülal pida-

da. Õppejõududeks on konsulendid, naabruse põllutöökoolide ja eriorganisatsioonide eriteadlased. Huvi nende koolide vastu näib olevat suur ja võib arvata, et põllumajanduslike rahvakoolide arv iga aastaga suureneb.

Seega oli kokku kõik põllumajanduslike koole ja eriklasse Haridusministeeriumi alluvuses 33 ja 2 põllumajandusliku rahvakooli.

Vastavalt Kutsehariduslike õppeasutiste korraldamise seaduse eelnõule on juba eeltööd käimas põllumajanduslike kutsekoolide võrgu kava ja tunni- ning õppekavade koostamiseks uue korra alusel ja vastavate uute koolide avamiseks.

Nõnda on juba muretssetud asukoht kõrgema astme aianuskoolile Tallinnas ja mitmed põllumajanduslikud õppeasutised märgitud koolivõrgu kavva, mille kallal töötatakse Haridusministeeriumis veel edasi.

Õpilaste tung oli möödunud sügisel suurenenud kõikidesse põllumajanduslike koolidesse, eriti aga neisse, mis ettevalmistavad kutsele.

Tegevusaasta kestel on selgitatud alg- ja kutsekoolide koostöö võimalusi ja koostöö aluseid ning rõhutatud vajadust algkooli lõpetanud noori juhtida just kutsealadele.

Kuna põllumajanduslikud koolid Haridusministeeriumi alluvuses on vaid lühedat aega olnud, siis nende õppetöö alal ja õppekavades ei ole võetud ette muudatusi. Küll aga on nõutud kõikidelt koolidelt kindlaid aastate järele korrastatud töökvu.

Põllumajanduslikud koolid on endiselt täitnud kõiki neid ülesandeid agronoomilise nõuande ja katsetegevuse aladel, mis varemgi oli nende ülesandeks, ja ei ole kavatsust neid ülesandeid vähendada. Põllumajanduslik kool peab ka tulevikus jääma kultuurseks keskuseks oma ümbruskonnas.

Põllumajandusliku kutsehariduse korralduse küsimustes on sidet peetud Põllutööministeeriumiga, Põllutöökojaga, Agronoomide Kojaga ja teiste kutseliste omavalitsusasutistega. Neile on seisukoha võtmiseks ja arvamuste avaldamiseks saadetud seaduse eelnõud ja nendega soovib põllumajanduslikku kutsehariduse korraldamise alal Haridusministeerium ka edaspidi tihedat koostööd.

10. Kodumajanduslikud
õppeasutised.

Kodumajanduslikkudele õppeasutistele tuli 1936/37 õppeaasta algul

lisaks Põhja-Järvamaa Kodumajanduskeskkool Amblas, mis on asutatud ja ülalpeetav vastava Sihtasutise poolt.

Eeltööd on tehtud Vana-Võidu ja Oru kodumajanduskeskoolide avamiseks, eriti hoonete ehituste alal.

Vabariigi Valitsuse otsusega anti Eesti Naisliidule luba kodumajanduse Instituudi tarvis maja püstitamiseks Haridusministeeriumi krundile. Samuti lubati nimetatud hoone ehitamiseks toetust tingimusel, et hoone jääb Haridusministeeriumi omanduseks.

Kuna tuntakse suurt puudust korralikkudest ja asjatundlikkudest koduabilistest, siis Kutseoskuse Osakond palus Kodumajanduskoda organiseerida õppekodusid, kus noored tütarlapsed võiksid asjatundja perenaise juhtimisel saada õpetust ja praktikat kodumajapidamise alal. Ühtlasi võeti töökavva kodundusõpilaste koolide korraldamine, kus praktiliselt olivad tütarlapsed saaksid teoreetilist õpetust eriaineis ja täiendamist töövõtteis. Kodundusõpilaste koolid vastaksid oma tüübilt tööstus- ja majandusõpilaste koolidele.

Õpilaste tung kodumajanduslikkudesse koolidesse on olnud suur, nii et kõiki kooli astuda soovijaid pole ruumi puudusel suudetud võtta vastu. Mõnes koolis on õpilaste arv ületa-

nud normaalse mahutatavuse.

1.-11.juulil peeti Kehtna Kõrgema Kodumajanduskooli juures kodunduse ja aianduse õpetajate päevad, millest võtsid osa 85 õppejõudu. Päevadel leidsid käsitlemist niihästi ainealalised kui ka metoodilised päevaküsimused.

Kaks õppejõudu viibisid edasiõppimise otstarbel välismaal.

11. Kutseliste õppeasutiste arv liikide järgi.

Õppeasutiste ülalpidaja	Tehnika- koolid	Kunsttööstus- koolid	Tööstuslikud õppeasut.					Majanduslikud õppeasut.							Merekoolid	Kodumajandus- koolid	Kodumajanduse instituut	Põllumajandus- likud koolid	Aialanduslikud koolid	K o k k u
			Tööstus- koolid	Naistekutse- koolid	Tööstusõpil. koolid	Õppetöö- kojad	Kalandus- koolid	Kaevandus- koolid	Kaubandus- koolid	Kaupmeeste- koolid	Kaubandus- ja kaupm.koolid	Kaubandus- kursused	Ühistegevus- koolid	Majandusõpil. koolid						
Haridusministeerium	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	-	9	-	19
Linnavalitsuste õppeasut.:																				
a) avalikud	1	-	3	6	6	1	1	1	2	1	2	-	-	-	-	1	-	-	-	25
b) era	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3
Maaomavalitsuste õppeasut.	-	-	6	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	5	-	5	-	19
Õigustega eraõppeasutised	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	7	3	17
Eraõppeasutised (koolid ja pikaajalised kursused)	-	-	1	1	2	-	-	-	4	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	12
Eraõppetöökojad	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
K o k k u:	2	1	11	11	10	6	1	1	10	1	2	3	1	1	2	12	1	21	3	100

Märkus: Peale nende, mis näidatud nimekirjas, töötas tegevusaasta alul kuni 1935/36 kooli-
aasta lõpuni, ühistegelise eraõppeasutisena Ühistegevuse Instituut Tartus.

12. Kutseliste õppeasutiste õpilaste arv.

Õppeasutiste liik	Õppe- asu- tiste arv	Õpilaste arv kooli ülevaate järgi			
		Pgl.	Tüt.	Kokku	
Tehnikakoolid	2	414	-	414	
Kunsttööstuskool.	1	98	146	244+	
Tööstuslikud õppeasutised:					
a) tööstuskoolid	11	1139	-	1139	
b) naiskutsekoolid.	11	-	1048	1048	
c) tööstusõpilastekoolid.	10	1045	742	1787	
d) õppetöökojad	6	28	107	135+	
e) kalanduskoolid	1	25	2	27+	
f) kaevanduskoolid.	1	21	-	21+	
Majanduslikud õppeasutised:					
a) kaubanduskoolid.	10	329	637	966	
b) kaupmeestekoolid	1	-	86	86	
c) kaubandus- ja kaupmeestekoolid	2	172	111	283	
d) kaubanduskursused.	3	59	82	141	
e) ühistegevuskoolid.	1	49	32	81+	
f) majandusõpilastekoolid	1	29	35	64	
Merekoolid	2	130	-	130+	
Kodumajanduskoolid	12	-	638	638+	
Kodumajanduse Instituut	1	-	40	40-	
Põllumajanduslikud koolid	21	662	225	887-	
Aianduskoolid	3	56	55	111+	
K o k k u:		100	4256	3986	8242

5928

13. Avalikkude ja õigus-
tega erakutsekoolide
varustamine uute ruu-
mide ja seadetega.

Tööstuskoolidele vajalikkude ruu-
mide soetamise alal väärivad mär-
kimist järgmised, suurema tähtsu-

sega saavutised nende koolide ruumide korrastamisel ja täienda-
misel.

1) Põltsamaa Tööstuskooli hoonetele tehtud kapitaal-
remont, milleks antud toetust kr.19.200.-

2) Läänemaa Tööstuskoolile juurdeehitatud sepikoda ja
ostetud uus maja klassiruumideks, milleks antud toetust kokku
kr.11.500.-

3) Petseri Ehitus- ja Keraamikatööstuskoolile ehitatud
töökojahoone, milleks antud toetust kr.10.000.-

4) valmis ehitatud Paide Tööstuskooli töökojahoone
ülemine kord, millega saadud uued avarad ruumid puutöökoja
jaoks. Selleks antud toetust kr.10.500.-

5) remonteeritud ja korraldatud Valga Tööstuskooli
ruumisid, milleks antud toetust kr.1.300.-

6) Koolimajade ehitusfondist määrati laenu Tallinna
Linna Naiskutsekoolile - kr.20.000.-

Tööstuslike koolide sisseseadete täiendamise alal
suurematest toetustest väärivad märkimist:

1) Petseri Ehitus- ja Keraamikatööstuskoolile sisse-
seadete muretsemiseks - kr.4.000.-

2) Paide Tööstuskoolile jõujaama uue mootori ja töö-
riistade muretsemiseks - kr.1.500.-

3) Narva Linna Naiskutsekoolile seadete muretsemiseks
- kr.500.-

4) Valga Linna Naiskutsekoolile seadete muretsemiseks
- kr.500.-

Väiksemaid toetusi sisseseadete täiendamiseks anti
Valga ja Põltsamaa tööstuskoolidele, Viljandi Tööstusõpilaste-

koolile, Valga Eratööstusõpilastekoolile ja Tallinna Era-tekstiiltööstuskoolile kokku - kr.2.875.-

Eraõppetöökodadele määrati toetust kogusummas kr.1950.-

Majanduslikkudel õppeasutistel, mis töötavad ühistes ruumides keskkooliga, on kooliruumide küsimus ühel osal lahendatud tarviliselt, teisel osal vajab lahendamist kohe või lähemal ajal. On valmistatud ehitusprojektid ja esitatud krediidi nõudmine Koolimajade ehitusfondist Tartu ja Paide Kaubanduskoolide ülalpidajail - esimesel täies ulatuses uue hoone, teisel juureehituse tarvis. Omaette üüriruumides asuvatest koolidest on asutud maja ehitamise eeltöödele Tallinnas töötava vene õppekeelegra era-kaubanduskooli tarvis.

Koolide varustamine on teostunud järk-järgult, peaaegjalikult kirjutus- ja arvutusmasinate ning kaubateaduse kabineti ja laboratooriumi alal. Ei saa öelda, et kõik koolid oleksid varustatud õppevahenditega tarvilisel määral; kauemat aega töötavad koolid on varustatud paremini kui uued koolid; viimaste hulgas on siiski üksikud saavutanud häid tulemusi õppevahenditega varustamise alal.

Erakaubanduskoolidest on saanud üldist ja õppeseadete soetamiseks:

Narva Linna Erakaubanduskool	Kr.1.950.- ;
Viljandi Eesti Haridusseltsi Erakaubanduskool	" 1.500.- ;
"Vene Lapse Kodu" Erakaubanduskool	" 500.- ;
Valga Linna Erakaubanduskool	" 250.- .

Põllu- ja aiamajanduslikud õppeasutised.

Vodja põllutöökooli uue koolimaja õnnistamine toimus 6.detsembril 1936.a. Selle kooli endine maja põles tulekahju tagajärjel ja uue maja vastavad ehitustööd lõppesid algavaks õppeaastaks. Uued ruumid on nägusad, varustatud keskküttega ja veevärgiga.

Kavatusel on Tooma Sookultuuri- ja Maaparandusekooli varustada oma taluga, vastavate hoonetega ja inventaariga. Vastavate eeltöödega alustati juba möödunud aasta sügisel. Samuti on alustatud eeltöödega Kehra Põllutöökooli varustamiseks majapidamisega ja vastavate hoonete ning sisseseadetega.

Alustati Räpina Aiatööstuskooli hoonete juurdeehitamist, milleks Haridusminister määras toetusena kr.20.000.-

Toetusena seadete muretsemiseks määras Haridusministeerium

Räpina aiatööstuskoolile	Kr.7.000.- ;
Türi aianduskeskkoolile	" 400.- ;
Ravila aianduskoolile	" 500.- .

Kodumajanduslikest õppeasutistest sai ehitamise eeltöödeks toetust Eesti Naisliidu Kodumajanduse Instituut Tallinnas

Kr. 1.500.-

ja laenu Koolimajade ehitusfondist " 30.000.-

Seadete muretsemiseks said toetust:

Eesti Naisliidu Kodumajanduse Instituut Tallinnas Kr.3.100.- ;

Sihtasutis "Põhja-Järvamaa Kodumajanduskeskkool
Ambas " 1.500.- ;

Sihtasutise "Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi Tütarlaste Gümnaasiumi" kodumajanduse eriklass " 1.200.-

14. Puudust kannatajate õpilaste toetamine Haridusministeeriumi poolt. Vahetumalt toetuseks puudust kannatajaile õpilastele on määratud kogusummas kr.6.000.-. Põllu-,

ai- ja kodumajanduslike koolide õpilaste toetusfondidele määrati kogusummas kr.7.350.-

15. Õpilaste tööde näitused ja tähtpäevad. Õpilaste tööde näitusi korraldatakse kevadisel õppetöö lõpul.

Juubeleid pühitseti Tallinna Linna Tütarlaste Kaubanduskool

30 aasta ja Tartu Kaubanduskool samuti 30 aasta tegevuse puhul. Tallinna Linna Kaubanduskoolis oli sellel puhul, koos Linna Kommertsgümnaasiumiga, kes pühitses 25 aasta juubelit, korraldatud suureulatuslik ilus ja õpetlik näitus, mis esitas õpilaste töid ja kooli arenemiskäiku ning õpetuse metoodilist külge.

V Soome-Ugri Kultuurkongressi ajal korraldati Tallinnas laiaulatuslik näitus, millest suur osa kuulus kutseharidusele.

16. Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu. Tegevusaastal asutati kaks uut tööoskusametit - Tallinna Nais-tööalade tarvis ja Paide.

Aasta kestel õiendas kutseeksami 264 meistrit ja 2258 õppinud töölist ning registreerimise teel omandas kutse 272 meistrit ja 2348 õppinud töölist, seega kvalifitseeritud tööjõudude arv suurenes 536 meistri ja 4606 õppinud tööliste võrra.

Seoses uute tööalade Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse alla arvamise asjas tutvuti vastavate käitistega. Nimetatud seaduse alla on arvatud terve rida uusi tööalasid, samuti koostati õppekavu.

Õppekontrolli on teostatud nii Tallinnas kui ka teistes linnades ja alevites.

Koostati ja pandi maksuma käitiste tegelikelt juhatajailt kutsetunnistuste nõudmise määrus. Üksikuid käitise juhatajaid on nimetatud määruse rikkumise eest võetud vastutusele.

On loodud kontakt Sotsiaalministeeriumi Töökaitse- ja Sotsiaalkindlustuse Osakonnaga.

Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu on pidanud tegevusaasta jooksul 27 koosolekut.

On korraldatud mitmel tööalal vastavad kursused, millest osavõtt on olnud rohkearvuline. Kursuste korraldamiseks on Kutseoskuse Osakond annud võimalustmööda toetust. Tegevusaasta kestel laekus meistri ja õppinud tööliste eksamimakse kr.40.600.- ning meistri ja õppinud tööliste registreerimismakse kr.5876.-

Kuna tööoskusametite piirkonnad on väga laialdased, siis on arvesse võttes vastavate omavalitsuste ja organisatsioonide soove korraldatud meistri ja õppinud tööliste eksameid ka kohapeal (Mustvees, Võrus). On revideeritud ja kontrollitud tööoskusametite eksameid ning revideeritud tööoskusameteid. Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadusesse puutuvais küsimusis on peetud selgitavaid loenguid.

Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu ja tööoskusametite tegevus näitab järjekindlat suurenemist ja tõusu.

17. Inseneride, arhitektide, keemikute, tehnikute ja maamõõtjate kutsetegevus. Tegevusaastal koostati Inseneride, arhitektide, keemikute, tehnikute ja maamõõtjate kutsetegevus.

Tegevusaastal koostati Inseneride, arhitektide, keemikute, tehnikute ja maamõõtjate kutsetegevuse seaduse eelnõu uues, täiendatud redaktsioonis ja pandi maksma Riigivanema poolt dekreedina. Selle seaduse järgi on 1941 aastani võimalik omandada tehniku kutse ka Tallinna Tehnikumi juures moodustatud eksamikomisjoni kaudu isikutel, kellel on tehniku tegevusele vastav praktika, kusjuures muud eksamile lubamise tingimused ja eksamikorralduse määrab Haridusminister. Sellekohane määrus ja eksamikavad koostati Kutseoskuse Osakonnas ja kinnitati Haridusministri poolt.

1936/37 aastal registreeriti:

tehnikuid	30,	seega kokku varem registreeritute	372;
maamõõtjaid	1,	seega kokku varem registreeritute	85.

Ülalnimetatud seadus annab Haridusministrile õiguse

anda inseneri, arhitekti või keemiku kutsetegevuse õigused ka isikutele, kes on võetud Insenerikoja liikmeks Teedeministri *ettepanekul Vabariigi Valitsuse otsusel* kinnitamisel vastavat kutsenimetust omamata. Tegevusaastal on sellisel teel antud kutsetegevuse õigused 5 isikule.

18. Kunstnikkude registreerimine.

Tegevusaastal registreeriti Kunstnikkude kutseõiguste seaduse ja selle alusel antud juhendite põhjal tegelasi alamal toodud arvul.

Kunstnikke:

Kujutavkunstnikke:

a) maali alal	- 20
b) skulptuuri alal	- 3
c) graafika alal	- 3
d) rakenduskunsti alal	- 32

Kokku 58

Helikunstnikke	75
Balletikunstnikke	9
Näitekunstnikke	<u>49</u>
Kokku	191

Kutselisi kunstiala tegelasi:

Kujutavakunsti alal	8
Helikunsti alal	52
Näitekunsti alal	75

19. Tantsu- ja spordiõpetajate õpetamisoskuse küsimuste korraldamine. Tantsuõpetajate õpetamise oskuse hindamise korraldus avaldati täiendatud kujul.

Tegevusaastal on tantsuõpetamise oskuse kohta saanud tunnistuse isikud:

vähemalt viieaastase eduka tegevuse põhjal 13, nendest õigusega õpetada tantsu õppeasutistes 10;

eksami läbimise põhjal 3, -" 1.

Kokku 1935/36 aastal, mil algas tunnistuste andmine, ühes 1936/37 aastaga, on tantsuõpetamise oskuse kohta saanud tunnistusi:

vähemalt viieaastase eduka tegevuse põhjal 15, nendest õigusega õpetada tantsu õppeasutistes 12;

eksami läbimise põhjal 4, -" 2.

Eesti Spordiliidu ja Tallinna Võimlemisõpetajate Seltsi poolt on algatatud ka spordiõpetajaile õpetamise oskuse kohta tunnistuste andmise küsimus, millele Haridusministeerium on suhtunud jaatavalt; Kutseoskuse Osakond on asunud vastavatele eeltöödele.

20. Kodutööstus ja oskuskursused.

Kodutööstuse arendamine teostus tegevusaastal kursuste korraldamise

kaudu nais- ja meeskäsitööde aladel ning töötajate instrueerimise kaudu kohtadel. Kursused naiste kodukäsitöö alal korraldati linnades Eesti Naisliidu ja maal Eesti Maanaiste Kesksekseltsi kui keskorganisatsioonide kaudu, kusjuures Haridusministeeriumi toetus neile organisatsioonidele määrati Kodumajanduskoja kaudu. Meeste käsitööde ja osalt ka rahvarõivaste alal korraldati kursusi Eesti Kodutööstuse Edendamise Kesksekseltsi poolt, milleks määrati toetust Haridusministeeriumilt; sama organisatsiooni poolt korraldati ka instrueerimist kohtadel, ühtlasi seati trükivalmis kodutööstuse ringide töökvad.

Eesti Kodutööstuse Edendamise Kesksekseltsi poolt avati 1936.a. kevadel Kodutööstuse Muuseum.

Oskuskursusi, peale kodutööstuse, korraldati mitmesu-

gustel tööaladel ja kodumajanduse alal kutsekoolide ja organisatsioonide kaudu (Haridusministeeriumi toetuse arvel kodumajanduse alal peaosas samuti Eesti Naisliidu ja Eesti Maanaiste Keskseksi kaudu).

Üldse on Haridusministeeriumi poolt antud toetusi kodutööstuse arendamiseks ja kutseoskuse levitamiseks kursuste kaudu kr.4730.-

21. Kutsevaliku nõuande korraldus.

Tallinna Linna ja Tartu Linna

Kutsevaliku Nõuandebüroode tegevus

jatkus, kusjuures alasid laiendati.

Tallinnas ja Tartus korraldati algkoolide juhatajaile Haridusministeeriumi poolt koosolekud, mille päevakorras tähtsal kohal esinesid kutsevaliku nõuande küsimused (kolmelt referendilt).

22. Rahvusvaheline tegevus kutsehariduse alal.

Rahvusvahelisest Tehnilise Hariduse Kongressist Roomas võtsid

osa Haridusministri abi ja tehniliste koolide haridusnõunik. Koolijuhatajatest võtsid osa Kongressist Tallinna Linna Naiskutsekooli ja Tartu Linna Tehnikakooli juhatajad. Samal sõidul tutvuneti tehniliste koolidega Austrias, Itaalias ja Tsehhoslovakkias.

Selle sõiduga, kui ka meie välissaatkondade kaasabil on süstemaatiliselt kogutud Kutseoskuse Osakonda rikkalikke materjale tehnilise hariduse korralduse kohta Soomes, Rootsis, Austrias, Itaalias, Tsehhoslovakkias, Saksas ja Inglismaal, sealsete seaduste, määruste, õppe- ja tunnikavade, koolide tegevusaruannete, õpperaamatute jne. näol.

Kontakt Pariisis asuva Tehnilise ja Tööstusliku Hariduse Bürooga, mille liige on Haridusministeerium, teostus kirjavahetuse teel (vastamine Büroo küsimustele, ankeetidele ja

andmete nõutamine Haridusministeeriumi tarvidusteks ning trükikirjanduse saamine Büroolt).

Koolide põllumajapidamiste amet.

1. Tegevuse üldine areng.

Koolide põllumajapidamiste amet

algas oma tegevust 1936.a. 15.augustist, seega tegevusaasta keskel. Ameti tähtsamaid ülesandeid

tegevuse algul oli Põllutööministeeriumilt Haridusministeeriumi alluvusse ületoodud põllumajapidamiste seisukorrast ülevaate saamine, nendega tutvunemine kohtadel ning kavade koostamine nende tegevuse juhtimiseks ja juhendite andmine edaspidiseks tegevuseks. Selle ülesande täitmine toimus edukalt sel tegevusaastal tarvilikus ulatuses.

Ameti valitsemisel ja ligemal juhatamisel olid tegevusaastal Helme, Kehtna, Penijõe, Petseri, Polli, Särevere, Vae-küla, Vana-Antsla, Vodja, Männiku, Löwenruh, Riigi kurtummade kooli, Riigi hoolekandekooli ja Tütarlaste hoolekandekooli põllumajapidamised, üldise maaalaga 3528 ha, millest põllu- ja aiamaad 1825 ha, heinamaad 770 ha, karjamaad 426 ha, metsa 196 ha ja muud maad 311 ha.

2. Tegevus üksikutel majapidamisaladel.

Taimikasvatuse alal jätkati põllumajapidamistes alustatud töid, mis

olid suunatud peamiselt puhtasordilise seemnevilja kui ka hinnalisemate saaduste - nisu ja rukki tootmisele, milleks on olemas soodsad turustamise võimalused, samuti kartulite kasvatamisele majapidamistes olevate piiritusetehaste varustamiseks ja söödamaade korraldamisele.

Kuna 1936.a. suvi oli vihmavaene, siis olid taimekasvu tingimused võrdlemisi ebasoodsad. Põud pani vilja kasvu vara-

kult seisma ja selle tõttu olid saagid väikesed. Eriti kannatasid põua all suviviljad, kuna taliviljad, tänu kevadisele niiskusele, arenesid hästi ja andsid rahuldavat saaki. Rahuldava saagi andsid ka rohumaad.

Kuigi viljasaagid olid väikesed, oli vili oma kvaliteedilt hea. Ühest küljest see asjaolu, teisest küljest aga hindade tõus, aitasid tunduvalt parandada saagi üldist välja-vaadet, mis tõttu aasta osutus keskmiseks.

Loomakasvatuse alal jätkati karjaaretamise tööd, võimalust mööda täiendades ja uuendades karja koosseisu tervete ja kõrgetoodanguga lehmade juurdekasvatamisega. Selleks valiti välja ja jäeti kasvama kõik paremate põlvenemisandmetega ja aretusnõuetele vastavad vasikad.

Möödunud tegevusaasta osutus karjapidamise suhtes paremaks kui eelmised aastad, kuna loomade hinnad näitasid tõusu, samuti ka loomasaaduste hinnad.

Loomatervishoiu alal jätkati hoogsalt võitlust karjades ettetulevate tiisikuse ja brutselloos-Bangi haigustega. Kuna on eriteadlaste poolt kindlaks tehtud, et tagajärjerikkamalt saab tõrjet teostada nimetatud haiguste vastu ainult tervishoidlikkude abinõudega, siis on püütud juhtida tähelepanu sellele asjaolule. Viletsad laudad on olnud alati üheks suuremaks haiguste põhjuseks. Sellepärast tuli hakata lahendama lautade küsimust võimaluste piirides. Nii ehitati tegevusaastal Kehtna uus, ajakohane laut ja otsustati ehitada niisugused laudad ka veel Säreveere ja Vana-Antsla põllumajapidamistesse. Selleks vastav ehitusmaterjal, peamiselt metsamaterjal, veeti talvel kohale. Samuti on ka muid tervishoidlikke abinõusid püütud ellu viia.

Muudest ettevõtetest tuleb mainida põllumajapidamistes edaspidi turbaküttele ülemineku kavatsust. Selleks otstarbeks

telliti eslotsa kaks turbapressi, mis kevadel tööle rakendatakse Vaeküla ja Vana-Antsla põllumajapidamistes.

Samuti osteti Morna aia jaoks välismaalt eeskujulik mootor-aiaprits.

3. Särevere piimatehas. Vabariigi Valitsuse otsusega 2. juulist 1936.a. Riigimõisade valitsuse alluvusest Haridusministeeriumi alluvusse ületoodud Särevere piimatehase ehituse ja masinate ülespanemise tööd viidi lõpule 1.detsembriks 1936.a. Seega on see piimatehas uus asutis.

Särevere piimatehas töötab kahe osakonnaga, kondenspiima ja piimapulbri valmistamise osakond.

Piima kondenseerimise ja steriliseerimise masinad telliti Taanist ja on paremad oma erialal. Samuti töötati esimesed kolm kuud Taani eriteadlase juhtimisel, kes andis Särevere piimatehase personalile vastavad teadmised ja vilumuse kondenspiima valmistamise alal. Tehas töötas alul katsetamise ajajärgus ja peaaegu oli suunatud kondenspiima kvaliteedile. Proovid, mis Inglismaale saadeti, osutusid sealsete analüüsi andmetel headeks ja inglastele vastuvõetavaks, sest kondenspiima, mis peab sisaldama 9% rasva ja 31% kuivainet - oli Särevere kondenspiim vastavalt 9,4% ja 32,3% Sutherland Thomson ja Co analüüsi andmetel. Ka oli Särevere kondenspiim konsistentsilt ja maitsest hea, täiesti vastav Taani ja Hollandi piimale. Seega avanesid võimalused Inglismaale ja Saksamaale kondenspiima ekspordiks. 1.jaanuarist kuni 1.aprillini 1937.a. eksporditi 42.432 kg kondenspiima ja siseturul müüdi selle aja jooksul 3660 kg.

1937/38 m.a. jooksul kavatsetakse Särevere piimatehases kondenseerida 1.000.000^{kg} ~~kilo~~ täispiima, millest saab ca 400.000 kg kondenspiima, mis läheb suuremalt osalt ekspordiks Inglis- ja Saksamaale.

Tulevikus, kui välisurul Eesti kondenspiim on juba üldtuntud oma headusega ja hinnad tõusnud ühele tasemele Taa- ni piimaga (praegune hinnavahe on ca 5%), võib Särevere piima- tehas oma aastatoodangut tõsta kuni 2.000.000 kg täispiima ümbertöötamiseks.

Piimapulbri valmistamine Särevere piimatehases toimub piserdamise teel (Krause menetlus), vastav sisseseade on pare- maid sel alal. Nimetatud süsteemil saadav piimapulber on kva- liteedilt väga hea, lahustub hästi vees, sisaldab kuni 28% ras- va ja niiskuse protsent on alla kahe.

Piimapulbri proove on saadetud Inglismaale, Saksamaa- le ja Ameerikasse, kuhu ka ekspordi võimalused soodsad; Saksa- maaale on lubatud sisse vedada Eestist 1937.a. 75.000 kg piima- pulbrit.

Piimapulbri valmistamine on mõeldud läbi viia suve kuu- del, millal piima rohkem ja piima mahutamise seni on tekki- nud raskusi, Et vähegi seda lünka täita, töötaks Särevere pii- matehase piimapulbri valmistamise osakond suvel kolme vahetu- sega, töötades ümber ca 12.000 kg piima päevas - saades päeva- kohta ca 1000 kg piimapulbrit.

Joh. Kiiäär
Haridusministeeriumi
kutseoskuse osakonna
direktori aseäilja

V.

NOORSOO OSAKOND.

1. Tegevuse areng. Noorsoo Osakond asutati Noorsoo organiseerimise seaduse (RT 82 - 1936) alusel 1. novembril 1936 ja on seega töötanud 1936/37 tegevusaastal ainult 5 kuud.

Selle aja kestusel toimus osakonna organiseerimine, tegevuse aluste ning põhimõtete kujunemine ja lähemate tööülesannete püstitamine. Rõõbiti sellele tutvuti olemasolevate noorsoo-organisatsioonide tegevussuunadega ja tegeliku tööga kohtadel. Noortepäevadel ja noorsoo-organisatsioonide juhtivate tegelaste koosolekutel selgitati Noorsoo organiseerimise seaduses ülesseatud organiseerimise sihte, kasvatuslikke ülesandeid ja nende elluviimise viise.

Mõnede noorsoo-organisatsioonide vahel ilmsikstulnud hõõrumiste ja vähemusrahvuste noorte liigeraldumise vastu tuli astuda korraldavaid samme.

Oma ülesannete alal töötab Noorsoo Osakond kontaktis Haridusministeeriumi Koolivalitsuse ja teiste osakondadega.

2. Noorsoo organiseerimist ja noorsoo-organisatsioone korraldavaid määrusi. Noorsoo organiseerimise seaduse alusel tuli õpilaste noorsoo-organisatsioonidest osavõtu kohta varemalt antud juhendid ja korraldused asendada uutega. Nii on õpilasingide ja ühingute ning algkoolide juures asutatavate noorteühingute korraldamise määruses (RT 4 - 1937) ja sama määruse käsitamise juhendis toodud alused õpilasingide, noorte kotkaste, kodutütarde, skaut- ja gaidüksuste loomiseks koolides kui ka noorteühingute ellukutsumiseks algkoolide juures nende noorte koondamiseks, kes on koolikohustuse täitnud

ja alla 20 a. vanad. Algkoolidele on pandud kohustus oma piirkonnas hoolitseda koolistlahkunud noorte organiseerimise ja kasvatustöö jätkamise eest; selle juures noorte organiseerimine ja juhtimine tuleb teostada eeskätt kohapeal juba olemasolevate noorsoo-organisatsioonide kaudu ja alles viimaste puudumisel tuleb kutsuda kooli juures ellu noorteühing.

Õpilaste, nende organisatsioonide ja noorteühingute teistest organisatsioonidest osavõtmise määruses (RT 4-1937) on loetletud need noorsoo-organisatsioonid väljaspool kooli, kelledest õpilaste osavõtmine on lubatud, samuti ka need organisatsioonid, kellega on õpilasorganisatsioonidel lubatud koostöö. Selle määruse sihiks ei ole teha kitsendusi õpilaste huvialalisele tegevusele noorsoo-organisatsioonides väljaspool kooli, vaid viia see tegevus õpilaste suhtes kasvatuslikust küljest kooli järelevalve alla.

Väljaspool kooli olevate noorsoo-organisatsioonide jaoks, kellede tegevus on tunnustatud põhimõtetelt, aladelt ja ulatuselt otstarbekohaseks Haridusministri poolt, on Noorsoo Osakonnas sisse seatud Noorsoo organiseerimise seaduse § 20 ettenähtud register ja avaldatud vastav registreerimise kord (RT 5 - 1937). Sellesse registrisse kantud noorsoo-organisatsioonidele on ette nähtud soodustusi.

Noorsoo organiseerimise edukamaks teostamiseks ja noorsoo-organisatsioonide tegevuse edendamiseks kohtadel on asutud noortekomiteede loomisele.

3. Noorsoo-organisatsioonid koolide juures.

Noorsoo organiseerimise seaduse alusel õpilaste ja koolide juures

olevate noorsoo-organisatsioonide kohta antud määruste nõu-

ded astusid jõusse 1.märtsil 1937.a. Selleks tähtpäevaks endised õpilasorganisatsioonid viisid oma põhikirjad kokkukõlla osakonna poolt avaldatud normaalpõhikirjaga ja osakond alustas registri koostamist koolide juures olevate noorsooorganisatsioonide kohta. Samal ajal kui õpilaste organiseerimise suhtes on paljud koolid juba teinud tõhusat tööd, on koolist lahkunud noorte organiseerimine nende kasvatuse ja neile oskuste andmise eesmärgil leidnud teostamist ainult väheste algkoolide juures. Koolikohustuse täitnud noorte organiseerimine ja nende koondamine peamiselt maa koolide juures asutatavatesse noorteühingutesse või kooli piirkonnas olevatesse teistesse noorsoo-organisatsioonidesse, selleks et neid seal koolilt suunatud kasvatusliku mõju all rakendada tegevusse maatulunduse, kodumajanduse, kehalise kasvatuse ja teiste tegevuste ning harrastuste aladel, on Osakonna töö seisukohalt üks tähtsamaid ülesandeid. Koolidevahelisi õpilasuhinguid on seni asutatud vaid Tallinnas ja Tartus.

4. Noorsoo-organisatsioonid väljaspool kooli.

Suuremad ja ülemaalsed noorsoo-organisatsioonid väljaspool kooli,

kus liikmete enamus või suur protsent koosneb noortest, on:

1) skautlikul põhimõttel teotsevad Noorte Kotkaste Organisatsioon, Kodutütarde Organisatsioon, Eesti Skautide Maleva ja Eesti Gaidide Maleva, 2) Ülemaaline Maanoorte Ühendus, 3) Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus (ÜENU), 4) Eesti Noorte Meeste Kristlikkude Ühingute Liit ja 5) Kristlikkude Noorte Naiste Ühingute Liit Eestis. Peale selle on veel mitmeid vähemaid noorte koondisi, kas iseseisvaid või asutuste ja täiskasvanute seltside juures loodud üksuste ja osakondade näol. Ülalnimetatud ülemaaliste noorsoo-organisatsioonide kõrval on olemas veel ülemaalises ulatuses töötavad keskused, kust juhi-

takse teatud aladel noorsoo tööd kõigis noorsoo-organisatsioonides, õhutatakse ja abistatakse neid. Säärased keskused on: Spordi Keskliidu noored, Eesti Noorte Punane Rist, Eesti Noorsoo Karskusliit, Kirikute keskvalitsuste juures loodud noorsoo töö juhtimise keskused, Eesti Õpetajate Liidu Karskuskasvatustoimkond, Eesti Haridusliidu Õppetöötoimkond, Eesti Loomakaitsse Seltside Liit jt.

Osakond alustas väljaspool kooli olevate noorsoo-organisatsioonide tegevuspiirkondade ja tööalade korraldamist ja nende ühistöö süvendamist nende organisatsioonide Noorsoo organiseerimise seaduse § 20 ettenähtud registrisse kandmisega. Registrisse kantakse noorsoo-organisatsioonid üksikult, eraldi liidud ja kohapealsed liikmesorganisatsioonid, et sel teel seal, kus noorte töö on killustatud mitme organisatsiooni olemasolemise tõttu, seada soodustatud olukorda neist vaid paremaid ja elujõulisemaid. Seoses registrisse kandmisega noorsoo-organisatsioonid esitavad osakonnale oma põhikirjad, andmed noorte arvu kohta organisatsioonis ja senise tegevuse aruande. Edaspidi seoses riigisummadest toetuse saamisega noorsoo-organisatsioonid arvestavad oma töökavade kujundamisel ja tegevuse arendamisel Haridusministri juhendeid ning esitavad omad tegevuskavad, eelarved ja aruanded Noorsoo Osakonnale.

Alates Noorsoo organiseerimise seaduse ilmumisega, on tegevus noorsoo-organisatsioonides märgatavalt elavnenud. Noorsoo-organisatsioonid on osakonna esindajate osavõtul üle maa kohtadel üksikult ja ühiselt korraldanud koosolekuid nende tegevuse põhimõtete ja aluste ning omavahelise ühistöö võimaluste selgitamiseks. Väljaspool kooli olevate noorsoo-organisatsioonide suhtes seisab ees tähtsama ülesandena nende

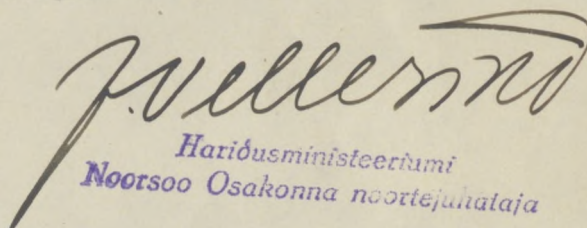
organisatsioonide juhtide ettevalmistamise küsimus.

5. Noortekomiteed ja Noorsoo Osakonna kaastöölised. Noortekomiteede ellukutsumist kohtadel maa- ja linnakoolivalitsuste juures alustati sel tegevusaastal, ja see organiseerimine kandub üle järgnevasse tegevusaastasse. Noortekomiteed on vajalikud selleks, et noorsoo-organisatsioonid kohtadel ühiselt arutaks noorsoo tegevusaladesse puutuvaid küsimusi, et saavutataks tihe koostöö nende vahel noorsoo organiseerimise ja tegevuskavade kokkukõlastamise teel ja et kokku lepitaks ühiste ürituste ettevõtmiseks ja ühiselt läbiviimiseks. Haridusministri poolt on määratud Noorsoo Osakonna kaastöölisteks 19 koolinõunikku, kes täitsid kohtadel ülesandeid noorte organiseerimise ja isetegevuse edendamise alal. Koolinõunikud koos kohalikkude koolivalitsuste juhatajatega on seoses Noorsoo Osakonna ülesannetega kohtadel korraldanud selgitavaid koosolekuid õpetajatele ja teistele noorsootege- lastele, annud juhatusi eriti koolide juures olevate noor- soo-organisatsioonide ümberkorraldamisel ja valgustanud osa- konnale kohapealsete noorsoo-organisatsioonide üksteisse suhtumist.

6. Rahalised toetused. Riigisummadest on Noorsoo Osakonna kaudu määratud toetusi järgmisel määral: 1) koolide juures asuvatele noorsoo-organisatsioonidele kr.3.525.- ja 2) väl- jaspool kooli asuvatele noorsoo-organisatsioonidele kr.8.475.- kogusummas kr.12.000.-

7. Noorsoo-organisati- oonide tegevuse järelevalve. Igal õpilasorganisatsioonil ja algkooli juures asutatud noorte- ühingul on kooli õppenõukogu poolt õppejõududest määratud vanem ja sellel tarvilisel arvul abisid. Vanema ülesandeks

on olla nõuandjaks ja abiliseks noortele vastava organisatsiooni eesmärkide taotlemisel ja ürituste korraldamisel ning valvajaks, et organisatsioon oma tegevuses ei kalduks kõrvale ettenähtud eesmärgist. Samadel ülesannetel on igal õpilasühingul Noorsoo Osakonna poolt määratud vanem. Peale selle koolide juures olevate noorsoo-organisatsioonide tegevus kontrollitakse kõigi koolide õppe- ja kasvatustöö järelvalveks seatud isikute poolt. Väljaspool kooli olevate noorsoo-organisatsioonide tegevuse järelevalve teostub seni nende organisatsioonide keskjuhatuse kaudu. Nende organisatsioonide tegevuse vahetu kontrolli suhtes seisab Noorsoo Osakonnal ees koostada sellekohane juhatuskiri, mille kinnitab Vabariigi Valitsus Haridusministri ettepanekul.

Haridusministeeriumi
Noorsoo Osakonna noort juhataja